Tijdelijke kaders overlast herplant en omgevingsvergunning

In dit document zijn de tijdelijke toetsingskaders en richtlijnen omtrent bomen beschreven. Het bevat kaders voor de besluitvorming van omgevingsvergunningverlening en bij overlast van bomen. Daarnaast bevat het richtlijnen bij het herplanten van bomen.
De nadruk ligt op de tijdelijke aard van deze kaders. In het overkoepelende bomenbeleid van Meierijstad, dat in 2019 opgesteld wordt, zullen deze kaders een definitieve vorm krijgen.

Inhoud

Toetsingskaders bij besluitvorming omgevingsvergunning 2

Richtlijnen omtrent de herplantverplichtig 5

Toetsingskaders Overlast 6

- Inleiding 6
- Samenvatting overlastvormen en standpunten 7
- Wanneer geven bomen problemen? 10
- Juridisch kader 12
- Visie overlastklachten 13
- Kaders bij (vermeende) burenrechten 17
- Beleid per overlastvorm 20
- Hardheidsclausule 41
- bijlage 1: keuzematrix maatregelen in de hoofdgroen- en wijkstructuren 42
- Bijlage 2: Keuzematrix maatregelen voor bomen buiten de hoofdstructuren 43

Toetsingskaders bij besluitvorming omgevingsvergunning

In artikel 6 van de BVO wordt beschreven wat voor criteria de vergunningsverlening kan doen weigeren. Hierin staat vermeldt dat wanneer de boom of houtopstand bepaalde waardes vertegenwoordigt, dit reden kan zijn tot weigering. De betreffende waardes zijn hierin verder uitgelegd, wat leidt tot duidelijkere afwegingskaders.

a. natuur- en milieuwaarden;

Natuur- en milieuwaarde is op meerdere manieren te interpreteren. De afweging voor een kapvergunning wordt voornamelijk op de volgende aspecten bekeken:

Ecologische waarde

Iedere boom heeft op zichzelf al ecologische waarde. De boom of houtopstand wordt echter extra waardevol (en verdiend daarmee bescherming) als deze van toegevoegde of onmisbare waarde is in een ecosysteem.
Vooral inheemse en streekeigen soorten zijn waardevol voor het ecosysteem. Zo kunnen bepaalde boomsoorten een leefgebied bieden voor wel 300 tot 400 insectensoorten. Daarmee vervullen ze een belangrijke rol in het ecosysteem. Daarnaast kunnen bomen zorgen voor de verbinding van leefgebieden.

Verder kunnen bomen of houtopstanden een ecologische functie vervullen voor vleermuizen, boomkikkers, (zeldzame) planten, struweelvogels, etc. Deze functie dient aantoonbaar gemaakt te worden bij kapvergunningaanvragen.

Afwegingskader	
Houtopstand heeft functie als nest- of leefgebied voor beschermde inheemse soorten	Zeer hoge waarde
Houtopstand heeft ecologische meerwaarde in een gebied	Hoge waarde

Dendrologische waarde

Een dendrologisch waardevolle boom is een boomsoort die zeldzaam of zeer zeldzaam is in Nederland. Dit soort bomen draagt bij aan de genetische diversiteit van het boombestand. Per soort en variëteit wordt aangegeven in het boek 'Dendrologie van de Lage Landen' (2de druk, Knnv Uitgeverij, 2009) hoe zeldzaam deze is. Op basis daarvan wordt bepaald hoe waardevol de boom is.

Afwegingskader	
Komt nauwelijks voor in de omgeving / genetisch waardevol / zeer zeldzaam volgens Ned. Dendrologie	Zeer hoge waarde
Vrij zeldzaam volgens Ned. Dendrologie	Hoge waarde
Vrij algemeen volgens Ned. Dendrologie	Lage waarde
Zeer algemeen volgens Ned. Dendrologie	Geen waarde

Klimaattechnische waarde

Iedere boom heeft waarde voor het milieu, klimaat en de klimaatbestendigheid. Sommige bomen en houtopstanden hebben echter meer effect op deze aspecten dan anderen. Dit komt door het formaat, de ondergrond, de kroonoppervlakte, de boomsoort en de plek waar deze staat. Met name oude bomen versterken dit effect door hun grootte.
Bomen en houtopstanden hebben naast een effect op het algehele klimaat, vooral veel effect op het microklimaat. Dit is het klimaat binnen een straat of buurt. De effecten van bomen en houtopstanden zijn:

- verbetering luchtkwaliteit door opname fijnstof en CO2-reductie,
- Bijdrage aan verkoeling door schaduw en actieve verdamping in stenige omgeving,
- Vasthouden, absorberen en bufferen van water in de kroon en in het wortelgestel.

Afwegingskader	
Boom / houtopstand verbetert het microklimaat aanzienlijk in stedelijk gebied	Hoge waarde

b. landschappelijke waarde van de houtopstand

Houtopstanden of bomen(rijen) dragen vaak bij aan de identiteit van het landschap. Deze identiteit heeft een bepaalde waarde die door een kapvergunningverplichting extra bescherming krijgt.

Bomen en houtopstanden zijn landschappelijk waardevol als ze benoemd worden in het landschapsbeleidsplan. Hierin worden de waardevolle groenstructuren benoemd. Voor gemeente Meierijstad moet nog een nieuw landschapsbeleidsplan worden opgesteld.
Het betreft vooral bomen en houtopstanden die bijdragen aan het landschapstype, onderdeel vormen van de hoofdgroenstructuur en/of visuele afscherming en aankleding verzorgen.

Afwegingskader	
Houtopstand of boom maakt deel uit van het landschapsbeleidsplan	Hoge waarde
Houtopstand of boom staat in de hoofdgroenstructuur	Hoge waarde
Houtopstand of boom draagt bij aan de visuele afscheiding	Middelhoge waarde
Houtopstand of boom draagt bij aan / maakt onderdeel uit van het aanwezige landschapstype	Middelhoge waarde
Overige bomen en houtopstanden	Lage waarde

c. de cultuurhistorische waarden

Een boom is cultuurhistorisch waardevol als deze een rol van betekenis speelt in de geschiedenis van zijn omgeving. Te denken valt hier aan bomen die herinneren aan gebeurtenissen of bomen die een bepaald punt markeren.

Onder de cultuurhistorische waarden de volgende bomen en houtopstanden als belangrijk gekenmerkt:

- Herdenkingsbomen,
- Boom en boomstructuren die voorkomen op de cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Brabant,
- Houtopstanden die kenmerkend zijn voor het historische karakter van een locatie/gebied zoals: knotwilgen, lei- en knotlindes bij oude boerderijen, oude bomen nabij historische panden en karakteristieke populierenlanen,
- Bomen met pootrecht

Afwegingskader	
Boom of houtopstand is cultuurhistorisch waardevol	Hoge waarde
Boom of houtopstand is cultuurhistorisch niet waardevol	Lage waarde

d. de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon

Met de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon wordt vooral de beeldbepalende functie bedoeld. Dit betekent dat de boom of houtopstand karakteristiek is voor stad, dorp, buurt of wijk. Stads- en dorpsschoon wordt in 3 categoriseren verdeeld:

- Hoofdstructuur: de hoofdstructuur vervuld een gemeenschappelijke functie voor de hele kern. De hoofdstructuur van bomen bestaat uit bomen langs hoofdverkeerswegen in kernen en verbindingswegen tussen kernen. Ze vergroten oriëntatie en zijn een visitekaartje voor Meierijstad.
- Wijkstructuur: de wijkstructuur vervuld een karakteristieke functie in de wijken en buurtgroepen. De wijkstructuur bestaat uit wijkontsluitingswegen die vooral een identiteit geven aan de wijk en bijdragen aan de oriëntatie. Daarnaast behoren tot de wijkstructuur ook de bomen bij openbare gebouwen, verzorgingscentra, scholen, sportparken, wijkparken en speelvoorzieningen.
- Nevenstructuur: Het groen in de buurt, straat of directe woon– of bedrijfsomgeving (erven) en primair gericht op het welzijn van de gebruiker ter plekke. Dit groen is doorgaans meer onderhevig aan de wijzigingen als gevolg van veranderd gebruik en heeft als structuur minder waarde.

Afwegingskader	
Boom/houtopstand staat in hoofdstructuur	Hoge waarde
Boom/houtopstand staat in wijkstructuur	Middelhoge waarde
Boom/houtopstand staat in nevenstructuur	Lage waarde

e. waarden voor recreatie en leefbaarheid.

Recreatie en leefbaarheidswaarde is als volgt gedefinieerd: De bomen/houtopstanden dragen bij aan de gebruiks- en belevingswaarde van de straat/wijk. Ze zijn een stimulans voor:

- Spelen en recreëren (bijv. klimboom of speelbos)
- Stimuleren van ontmoeting of beweging (picknickplaats)
- Beleving door verandering in seizoenen en eetbaarheid (vruchten)
- Ervaring als prettige (groene) leefomgeving van bewoners (woongenot)

Dit zijn aspecten die door de bewoners ervaren worden en bijdragen aan de leefbaarheid. Bij de afweging om een kapvergunning te verstrekken wordt bij dit onderdeel vooral gekeken naar de impact.

Afwegingskader

Verwijdering houtopstand heeft grote invloed op leefomgeving	Hoge waarde
Verwijdering houtopstand heeft invloed op leefomgeving	Middelhoge waarde
Verwijdering houtopstand heeft geen invloed op leefomgeving	Geen waarde

Waardering motieven behoud bomen

Zeer hoge waarde
Criterium is zeer zwaarwegend voor het behoud van de houtopstand; dit belang is op zichzelf al voldoende zwaarwegend om de aanvraag te weigeren. Vergunningen moeten gebaseerd zijn op zwaarwegende motieven zoals direct gevaar voor de omgeving of groot maatschappelijk belang.

Hoge waarde
Criterium is zwaarwegend voor het behoud van de houtopstand; dit belang is zwaarwegend in de belangenafweging. Beslissingen om kapvergunning te verlenen moeten gebaseerd zijn op ernstige overlast of andere zwaarwegende belangen.

Matige waarde
Criterium is matig belangrijk voor het behoud van de houtopstand; alleen bij ander belangen van hoge tot zeer hoge waarde mede doorslaggevend bij de belangenafweging.

Lage waarde
Criterium is van weinig belang voor het behoud van de houtopstand.

Geen waarde
Criterium is van geen belang voor het behoud van de houtopstand

Richtlijnen omtrent de herplantverplichting

Bij beschermde bomen en houtopstanden kan het zijn dat een omgevingsvergunning verleend wordt. Dit wordt dan veelal gedaan omdat de boom/houtopstand een gevaar opleverde voor de omgeving. In deze gevallen kan het bevoegd gezag een herplantplicht opleggen. Dit wil zeggen dat de eigenaar de houtopstand/boom die gekapt is moet gaan vervangen. Dit met het doel om de waarde van de gekapte houtopstand/boom te vervangen, zodat deze weer kan uitgroeien tot een volwassen boom die zijn groene waarde vertegenwoordigt.

Er zijn verschillende voorwaarden die bij herplant gelden. Zo kan het zijn dat de omgevingsvergunning niet is aangevraagd, terwijl dit wel zou moeten, we spreken dan van illegale kap. Daarnaast is het ook mogelijk dat de boom door fysieke omstandigheden niet herplant kan worden. Daarnaast gelden ook nog andere herplantregels bij particulieren en de gemeente.
Al deze situaties worden in de volgende tabel beschreven en beargumenteerd. Zodat er duidelijke regels zijn omtrent herplant.

Situatie	Eigenaar	Herplant / compensatie
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Velverbod Overig'	Gemeente	Per gevelde boom minimaal 1 boom vanaf maat 20/25 (stamomtrek)
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Velverbod Overig'	Particulier	Per gevelde boom minimaal 1 boom vanaf maat 14/16 (stamomtrek)
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Beschermde Houtopstand' in de Hoofdgroenstructuur	Gemeente	Mogelijkheden in volgorde van voorkeur: 1. Verplanten binnen dezelfde structuur 2. Dezelfde grootte terugplanten 3. Meerdere bomen terugplanten vanaf maat 20/25 (stamomtrek) 4. Storting in het groenfonds t.w.v. de gevelde boom
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Beschermde Houtopstand' (kap om redenen van veiligheid of noodtoestand)	Gemeente	Per gevelde boom minimaal 1 boom vanaf maat 20/25 (stamomtrek)
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Beschermde Houtopstand'	Particulier	Per gevelde boom minimaal 1 boom vanaf maat 14/16 (stamomtrek)
Boom/houtopstand aanwezig op Groene Kaart als 'Beschermde Houtopstand' (kap om redenen van maatschappelijk belang)	Gemeente	1. Per gevelde boom minimaal 1 boom terugplanten vanaf maat 60/70 (stamomtrek), afhankelijk van soort en omstandigheden 2. Restwaarde na herplant berekenen en storten in Groenfonds
Illegale kap, die verleend zou zijn	Beiden	Herplant conform bovenstaande richtlijnen
Illegale kap, die niet verleend zou zijn	Beiden	1. Herplant in formaat gekapte boom en maximaal maat 60/70(stamomtrek) 2. Restwaarde na herplant berekenen en storten in Groenfonds

De gemeente streeft ernaar om zoveel mogelijk gebruik te maken van de herplantplicht. Dit is niet bedoeld om de aanvrager te straffen maar om de verloren gegane waarden te compenseren.
Het is echter niet mogelijk om 100% herplant als doel te nemen. De herplantplicht wordt opgelegd wanneer de gekapte boom beschermd wordt op de Groene Kaart en/of de boom een van de waardes heeft die beschreven staan in Artikel 6 van de Bomenverordening gemeente Meierijstad. Daarnaast moet er voldoende ruimte zijn om een nieuwe boom te planten en deze tot volle wasdom laten komen.
Dat wil zeggen: de juiste boom, op de juiste plaats, met het juiste idee en de juiste voorzieningen. Dus vooral niet herplanten op fysiek onmogelijke plaatsen. Mocht het fysiek niet mogelijk zijn om de boom te herplanten, is een storting in het gemeentelijke Groenfonds een geschikte compensatie.

Toetsingskaders Overlast

Inleiding

Tegenwoordig ervaren veel gemeentes dat bewoners overlast hebben van gemeentelijke bomen. Dit leidt tot meer klachten en meldingen. Voor de gemeente is het daarom zaak om goede kaders daarvoor te ontwikkelen. De kaders zorgen ervoor dat afwegingen bij overlast gemaakt kunnen worden en dat deze goed en uniform beargumenteerd kunnen worden naar de burger.
Deze toetsingskaders overlast zijn afkomstig van de voormalig gemeente Schijndel. Zij hebben dit in 2012 opgesteld om goed de burgers te woord te kunnen staan en overlastmeldingen goed af te wegen. Sindsdien is het overgenomen door onder meer gemeente Laarbeek en Bernheze. Dit omdat het een goed geschreven kader is, wat duidelijkheid schept.
Reden voor gemeente Meierijstad om deze kaders (tijdelijk) te integreren. In 2019 wordt het bomenbeleid van Meierijstad opgesteld en eind 2019 zal het in de raad gebracht worden. In dit bomenbeleid worden de toetsingskaders voor overlast herzien waar nodig.

De voormalige gemeente Schijndel heeft hiervoor destijds een aantal aspecten onderzocht:
1. een inventarisatie van de bestaande hinder door gemeentelijke bomen;
2. criteria waaruit blijkt wanneer sprake is van hinder waarop de gemeente kan worden aangesproken;
3. aan te geven welke maatregelen nodig zijn om de hinder te reduceren of op te heffen;
4. inzicht te verschaffen in de financiële impact hiervan;
5. voorstellen te doen om niet toelaatbare hinder op te lossen.

Ontgroening en vergrijzing

Nederland vergrijst en ontgroent. De gemiddelde leeftijd van de Nederlandse bevolking stijgt. Een hogere leeftijd kan leiden tot minder mobiliteit en minder zelfredzaamheid. Concreet kan dat bijvoorbeeld betekenen dat oudere mensen minder bereid zijn om zelf ladders te beklimmen om dakgoten te ontdoen van bladeren. En denk bijvoorbeeld aan de angst voor uitglijden over natte afgevallen bladeren. Een toename van het aantal klachten is daarom te verwachten. Daarnaast heerst in heel Nederland de tendens dat mensen steeds meer binnen vertoeven en in stedelijk gebied verblijven. Ze hebben steeds minder binding met natuur en landschap. Minder kennis van natuur en natuurlijke processen kan de acceptatie van hinder door bomen verlagen.

Doel toetsingskaders overlast

Er bestaan dus zowel vanuit de gemeente als vanuit de burgers wensen om overlastsituaties op te lossen. Deze oplossingen kosten echter geld en kunnen ten koste gaan van bestaande bomen.

- Grote zorgvuldigheid is daarom vereist. De juiste balans moet worden gezocht tussen: rechten en verplichtingen, van gemeente én burgers; (juridisch)
- praktische haalbaarheid; (praktisch)
- de beschikbaarheid van middelen; (financieel)
- de wens tot een duurzaam bomenbestand. (beleid)

Het doel van deze kaders is het schetsen van een duidelijk afwegingspatroon ten aanzien van diverse veelvoorkomende overlastonderwerpen, waarbij gezocht wordt naar die balans.
Wat levert deze kaders op?

- Transparantie: Voor gemeente en burgers bestaat duidelijkheid over de omgang met overlast.
- Gestage afname van klachten: Door overlastsituaties duurzaam op te lossen, zal de klachtenstroom afnemen.
- Besparing van kosten: Het periodiek en ad hoc moeten reageren op klachten is relatief duur.

Er worden vele vormen van overlast ervaren bij bomen. Niet iedere vorm van overlast is hetzelfde en/of dient hetzelfde opgelost te worden. Sommige vormen van overlast zijn meer redelijkerwijs te accepteren dan anderen. Deze afweging wordt beschreven in deze toetsingskaders.

In deze overlastkaders wordt iedere vorm van overlast door bomen beschreven. Als eerste wordt een samenvatting gegeven van de overlastvormen. Deze worden aangevuld met het juridische kader en het standpunt van de gemeente. Dit alles is in een tabelvorm gezet om het overzichtelijk te houden bij vragen van burgers.
Vervolgens wordt er beschreven wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn van deze overlastvormen.
Hierna volgen de juridische kaders waarmee het de overlastkaders te maken hebben en daaropvolgend wordt de visie van de gemeente op overlast door bomen beschreven.
Hierna wordt iedere vorm van overlast uitgebreid beschreven met erkenning, relativering, het juridische kader en standpunt van de gemeente. Dit alles zorgt samen voor een goed gefundeerd kader omtrent overlast door bomen.

Samenvatting overlastvormen en standpunten

De overlastvormen, juridische kaders en het standpunt van de gemeente worden in de onderstaande tabel kort beschreven. Dit is bedoeld als afwegingskaders enerzijds. Anderzijds is deze tabel bedoeld om eenvoudig bewoners te woord kunnen staan en gefundeerde argumenten te hebben waarom de ene vorm van overlast de andere niet is.

Overlastbeleid afwegingskaders		
Onderwerp: burenrechten		
Waar gaat het over?	**Wat is het juridische kader?**	**Standpunt gemeente**
Bomen dichtbij perceel Gemeentebomen staan dicht bij particuliere percelen	Gemeentebomen mogen 0.5 meter van de erfgrens staan Na 20 jaar verjaart het recht op verwijdering Bomen hebben beschermde status	Bomen vervullen verschillende doelen in de leefomgeving. Erkenning dat het niet wenselijk is vanwege meer kans op overlast Geen actie vanwege kapitaalsvernietiging en aantasting groen karakter
Boomwortels op perceel Wortels van gemeentebomen schieten door naar particuliere percelen	Perceeleigenaar heeft beperkt wortelkaprecht. Bomen mogen niet sterven of omvallen. Gemeente heeft doelplicht mee te helpen aan oplossingen	Kunnen niet alle bomen controleren op wortelgroei. Verantwoording ligt bij perceeleigenaren. Gemeente werkt mee aan het vinden van oplossingen
Takken over perceel Takken van gemeentebomen hangen over perceelgrenzen. Burgers kunnen overlast ervaren door schaduw, beschadiging en vallend blad	Perceeleigenaar dient buur schriftelijk te sommeren de overhang te snoeien. Snoei dient geen schade toe te dienen aan boom. Verbod op snoei aan gemeentelijke houtopstanden door particulieren	Gemeente zorgt voor regelmatige en deskundige snoei met gemeentelijk beheerprogramma. Dit maakt de bomen veilig en op beeld. Overmatig snoeien door particulieren is verboden met de BVO.
Onderwerp: overlastvormen		
Waar gaat het over?	**Wat is het juridische kader?**	**Standpunt gemeente**
Omwaaien / takbreukangst Angst voor omwaaien of afvallende takken	Boomeigenaren hebben zorgplicht voor hun bomen. Gemeentelijke bomen worden regelmatig gecontroleerd en daarop verzorgd.	Iedere uiting van angst voor omwaaien wordt gecontroleerd met een visuele inspectie. Daarnaast worden gemeentelijke bomen vaak al gecontroleerd en gesnoeid. Bij gevaar wordt er actie ondernomen.
Uitwerpselen Uitwerpselen van dieren zorgen voor overlast door de bevuiling van auto en stoep	Dierlijke uitwerpselen is een natuurlijk verschijnsel. Dit dient redelijkerwijs geaccepteerd te worden.	Uitwerpselen en ander dierlijk overlast is een vervelende bijkomstigheid maar is nooit een reden om bomen te kappen, te snoeien of de dieren weg te jagen.
Blad en bloesem Blad- en bloesemval zorgen voor overlast bij burgers door het extra opruimwerk	Bomen brengen natuur in stedelijke omgeving. Dit is de natuurlijke cyclus van bomen. Slechts bij buitenproportionele hinder wordt ingrijpen geacht.	De gemeente betreurt dat mensen overlast ervaren van gemeentelijke bomen. Het is echter geen reden om bomen weg te halen of maatregelen te treffen. Dit is namelijk onlosmakelijk verbonden bij bomen.

Zaadval- en pluis Zaadval en zaadpluis zorgen bij sommige soorten bomen voor overlast door een rommelige aanblik en opkomende zaailingen	Overlast dient redelijkerwijs geaccepteerd te worden. Van buitenproportionele overlast of schade is niet zomaar sprake	De gemeente houdt zoveel mogelijk rekening met overlast door nieuwe soorten aan te planten die geen overlast veroorzaken. De bestaande situatie dient geaccepteerd te worden.
Harde vruchten Harde vruchten die van bomen vallen kunnen overlast veroorzaken doordat ze in grote aantallen op wegen vallen en daardoor fietsers en wandelaars kunnen vallen. Vruchtval leidt zelden tot directe schade aan auto's.	Hierover is geen jurisprudentie beschikbaar	De gemeente houdt bij nieuwe aanplant rekening met de boomsoortkeuze. In bestaande situaties is er geen reden tot extra maatregelen.
Zachte vruchten Zachte vruchten kunnen voor overlast zorgen doordat ze op verhardingen komen en daar aan schoenen blijven plakken, glibberigheid veroorzaken of ongedierte aantrekken	Er is sprake van hinder bij zware en buitenproportionele overlast. In de meeste gevallen is de overlast voor een korte periode, niet gevaarlijk en is het relatief eenvoudig op te lossen.	Op pleinen bij parkeerplaatsen en langs wandel- en fietspaden worden bomen die gladheid veroorzaken verwijderd. Bij nieuwe aanplant wordt rekening gehouden met de overlast.
Stekels en doornen Sommige bomen hebben stekels op hun stam. De stekels vormen soms een gevaar voor passanten.	Er moet gekeken worden naar de duur, de ernst en de frequentie dat er schade zal optreden of er opgetreden moet worden	Pas bij klachten en schademeldingen gaat de gemeente over tot actie. De verwijdering van de boom kan als: De boom op een plein, wandel of fietsstrook staat, of als de kans bestaat dat er veel gebruikers in aanraking komen.
Pollenallergie Mensen kunnen een allergie hebben voor de pollen van bomen, wat leidt tot niezen, kriebelende en tranende ogen en benauwdheid.	Het komt slechts zeer zelden voor dat de rechter een allergie voor pollen een reden vindt om hinder toe te kennen.	De gemeente haalt geen bomen weg omwille van allergieklachten. De maatregel biedt namelijk geen oplossing voor het probleem door omliggende gebieden.
Economische schade Ondernemers kunnen economische schade ondervinden van gemeentelijke bomen. Denk hierbij aan druipende bomen bij terrassen, en autobedrijven en landbouwgewassen in de buurt van gemeentelijke bomen	De economische schade zal aangetoond moeten worden om beroep te doen op onrechtmatige hinder. De schade moet relatief groot zijn ten opzichte van de omzet. Een beperkt percentage schade heeft men te dulden.	In nieuwe situaties houdt de gemeente rekening met zo veel mogelijk belangen. In bestaande situaties is het in principe nooit een reden om maatregelen te treffen. aansprakelijk
Schaduw Bomen nemen licht weg door hun bladerdek. Dit is per boom afhankelijk. Dit kan leiden tot schaduw in de tuin of tot beperking van de werking van zonnecollectoren.	Onthouding van zonlicht is voor rechters geen reden om hinder of overlast toe te wijzen. Het moet om zeer veel overlast gaan wil de rechter dit toekennen. Het algemeen belang van gemeentelijke bomen maakt de rechter ook terughoudend.	In sommige situaties zijn in het verleden ongelukkige keuzes gemaakt voor standplaats en boomsoort. Een goede aanpak kan meerdere doelen dienen bij deze overlastvorm. Dit is echter van veel factoren afhankelijk (zie uitwerking per overlastvorm)

Zonnepanelen De hinder van gemeentelijke bomen bij zonnepanelen is een steeds grotere vorm van overlast. Er komen bij de gemeente in toenemende mate verzoeken binnen om gemeentelijke bomen te snoeien of te rooien voor het rendement van de panelen	Een bewoner moet kunnen aantonen dat er aanzienlijke en onrechtmatige hinder is van de bomen. De schade moet substantieel zijn in verhouding met de opbrengst. Bomen die lang aanwezig zijn, of grote waarde vervullen zorgen niet voor onrechtmatige hinder. Bij nieuwe aanplant bij zonnepanelen mag echter geen onrechtmatige hinder optreden.	De gemeente hecht veel waarde aan bomen in de openbare ruimte. Ze hebben veel waarde voor de leefomgeving en het algemeen belang. Zonnepanelen dienen het individueel belang van de bewoner. De gemeente is van mening dat wanneer iemand zonnepanelen plaatst in nabijheid van bestaande bomen, kan verwachten dat daar hinder van ontstaat. De gemeente snoeit of verwijderd geen bomen omwille van zonnepanelen. Bij nieuwe wijken houdt de gemeente er wel rekening mee, echter geldt ook daar dat bomen een algemeen belang dienen.
Wortels in riool Wortels kunnen in het rioolstelsel gaan groeien waardoor ze tot verstoppingen en overstromingen kunnen leiden.	Perceeleigenaren zijn verantwoordelijk voor de te kappen wortels. Ingroei in riolen is slechts mogelijk wanneer er al schade was. De gemeente heeft doelplicht om te helpen de situatie op te lossen.	Voor de gemeente is het onmogelijk om alle bomen te controleren op wortelgroei in particuliere riolering. De handelswijze bij verstopte riolering is weergeven in het de uitwerking van de overlastvormen.
Bouwwerken schade Bomen kunnen tegen of onder particuliere bouwwerken groeien. Dit kan leiden tot scheuren in de muur of schade aan gevels, daken of ramen.	In beginsel geldt dat de perceeleigenaar gebruik moet maken van wortelkaprecht. Als dit niet mogelijk is, heeft de gemeente een meewerkplicht om de situatie op te lossen.	Het doorschieten van wortels is redelijkerwijs niet te controleren voor de gemeente. Dit dient de perceeleigenaar zelf te doen. Reguliere snoeironden moet schade door schurende takken voorkomen.
Bladluis / plak Sommige bomen hebben last van bladluis. Deze luis zorgt ervoor dat kleverige substantie van de bladeren afvalt. Deze substantie wordt vervolgens zwart en wordt als hinderlijk ervaren doordat het op auto's meubilair en stoepen valt.	Een beroep op hinder is zelden kansrijk. De rechter vindt druppen van bomen een normaal en natuurlijk verschijnsel waartegen men zelf maatregelen kan nemen.	De gemeente heeft methodes geprobeerd om de overlast te verminderen. Deze zijn allen vrij kostbaar en hebben weinig resultaat. Er is daarop besloten dat de gemeente geen maatregelen zal nemen tegen luizen.
Eikenprocessierups Eikenbomen kunnen last hebben van eikenprocessierups. Deze kunnen zorgen voor irritatie in de vorm van jeuk, rode uitslag en pijn. Dit verschilt per persoon.	Wanneer gemeentelijke bomen tot overlast leiden bij EPR dan is de gemeente hiervoor aansprakelijk. Als de gemeente echter aantoonbaar maakt dat ze aan haar zorgplicht heeft voldaan, is ze niet aansprakelijk ondanks de gedane schade.	Het is niet mogelijk om EPR compleet uit te roeien. Er wordt getracht dit beheersbaar te houden. De preventieve methode is goedkoop en effectief. Deze wordt toegepast waar het risico, gebruiksintensiteit en plaagdruk het grootst zijn. Indien er toch rupsen voorkomen op urgente locaties, worden deze verwijderd met de zuigmethode.

Wortelopdruk verharding Wanneer bomen groeien, groeien de wortels mee. Deze groeien in de richting van voedingsstoffen en water. Als de wortels onder verharding zitten, en ze worden dikker, drukken ze de verharding op. Dit kan leiden tot onveilige situaties bij wegverhardingen	De gemeente is ook verantwoordelijk voor veilige openbare wegen en trottoirs. Ze moeten dus ook zorgen voor zo weinig mogelijk hinder van opdruk en zijn aansprakelijk bij het ontstaan van schade. Bij schade wordt per situatie bekeken hoe aansprakelijk de gemeente is.	De gemeente streeft naar een veilige leefomgeving waarin het veilig houden van wegen en bomen in balans is. Bij nieuwe aanleg wordt gewerkt conform het kwaliteitshandboek waarmee herhaling van dit probleem wordt voorkomen. In huidige situaties wordt belang afgewogen tussen de boom en de verharding.

In het vervolg van deze bijlage zijn de overlastvormen tekstueel meer uitgebreid toegelicht.

Wanneer geven bomen problemen?

Er zijn diverse oorzaken van overlast. De meeste komen voort uit ontwerpkeuzes die eerder zijn gemaakt. Soms zijn bomen te dicht bij woningen geplant. Het is echter ook voorgekomen dat nieuwbouw te dicht bij bestaande bomen is geplaatst. Daarnaast is het vaak de boomsoortkeuze die problemen geeft. Bij veel vormen van overlast is sprake van een samenspel tussen stedenbouwkundige civieltechnische en cultuurtechnische aspecten.

Ontwerpkeuzes

Groeiplaatsen

Het is moeilijk om bomen in de bebouwde omgeving zonder overlast uit te laten groeien tot volwassen exemplaren. In stedelijk gebied kunnen we bomen immers nooit de ruimte bieden die ze in een natuurlijke situatie zouden krijgen. Veel problemen rond bomen in het stedelijk gebied zijn te herleiden naar de wijze waarop de groeiplaatsen in het verleden werden ingericht. In de laatste tien jaar is binnen het vakgebied enorm veel kennis opgedaan over de eisen die bomen stellen aan ondergrondse groeiplaatsen. Met deze kennis kunnen we nu veel problemen goed verklaren. Denk aan verhardingsopdruk door boomwortels, groeistagnatie of het voortijdig afsterven van bomen. We weten nu dat tot medio jaren negentig veel bomen in te kleine groeiplaatsen zijn geplant. De verwachting is dan ook dat deze bomen in de nabije toekomst de vernoemde problemen gaan vertonen. Die marginale groeiplaatsen zorgen ervoor dat boomwortels hun weg gaan zoeken onder verharding. Burgers ervaren vervolgens overlast van losliggende tegels en het gevaar op struikelen is reëel. Daarnaast hebben bomen in dergelijke groeiplaatsen vaak een verminderde conditie. Daarmee hebben ze ook minder weerstand tegen aantasters zoals bijvoorbeeld luizen. Druipende bomen kunnen dan een gevolg zijn.

Afstand tot erfgrens

Er zijn diverse locaties bekend waar eigenlijk te weinig ruimte in het profiel beschikbaar is om alle gewenste functies een plek te geven. Denk aan rijbaan, loopstrook, parkeren en groen. Om toch een groen straatbeeld te kunnen realiseren zijn wel eens bomen dicht bij erfgrenzen geplant. Een gevolg kan zijn dat burgers last hebben van wortels die ingroeien in hun perceel, takken die overhangen en alles wat daarmee samenhangt: bladval, bloesemval, schaduw, opdrukkende bestrating, wortels in riolen enzovoorts.

Sortiment

Een derde belangrijke factor is de sortimentskeuze. Soms zijn bomen geplant waarvan kan worden verwacht dat ze te groot worden voor die betreffende locatie. Waarschijnlijk in de verwachting dat ze bij een eerstvolgende reconstructie zouden worden verwijderd. Als die reconstructie wordt uitgesteld, groeien bomen dus ook langer door en worden uiteindelijk te groot. Ook komt het voor dat cultivars zijn aangeplant waar, ten tijde van aanplant, nog niet veel ervaring mee was opgedaan. Het kan dan zijn dat zo'n cultivar in de volwassen fase toch anders gedraagt dan dat bij aanplant was voorzien. Een bekend voorbeeld zijn bomen die zijn geplant met de verwachting dat ze ook op lange termijn een smalle zuilvorm zullen behouden. Als die in volwassen fase toch meer uitzakken dan verwacht, kunnen burgers last hebben van de laaghangende takken boven hun perceel. Een ander voorbeeld is dat bomen soms geplant zijn met de verwachting dat deze na een aantal jaar toch gekapt zullen moeten worden. Intussen zijn ze dan een onmisbaar deel gaan uitmaken van ons landschap. (het populierenlandschap)

Veranderende 'natuurlijke' omstandigheden

Het klimaat verandert. Dat heeft ook zijn weerslag op de bomen en hun bewoners. In de jaren negentig begon, vanuit het zuiden, de eikenprocessierups op te trekken naar Nederland. Op dit moment komen zij in heel Nederland voor en

vormen een probleem voor de volksgezondheid. Omdat de verandering van klimatologische omstandigheden zich voortzet, is het onzeker hoe ziekten en plagen zich zullen ontwikkelen. Dergelijke overlast kan afnemen of toenemen.

Veranderende maatschappelijke tendensen

In de inleiding werd al geschetst dat Nederland vergrijst en ontgroent. Momenteel bestaat ook de trend om tuinen zo onderhoudsvriendelijk mogelijk te maken. Vaak resulteert dit in strak vormgegeven tuinen met veel verharding. Oncontroleerbare factoren van buitenaf, zoals bladval, bloesemval, zaadval (onkruid) zijn de tuineigenaren vaak een doorn in het oog. Er bestaat een belangrijk verschil tussen deze vorm van overlast en de hierboven genoemde vormen van overlast. De afgenomen acceptatie van natuurlijke factoren (blad, bloesem, zaad, enzovoort) is een kwestie van beleving. Voor de één is dat meer een knelpunt dan voor de ander. Ook een tendens van nu is het veranderen van de verhouding tussen woning en tuin. Woningen worden groter, tuinen worden steeds kleiner. Een kleine tuin is eerder volledig overschaduwd dan een grote tuin. Los van de vraag of bomen daarvoor moeten wijken, is het wel een feit dat mensen de gevolgen als hinderlijk ervaren.

Gevolgen voor gemeente en burgers

De gemeente merkt bovenstaande factoren in de klachten die binnenkomen over groen. Mensen ervaren last van overhangende takken, blad en vruchten van gemeentelijke bomen die in hun tuinen vallen en bomen die schaduw geven in hun tuinen. Het spreekt voor zich dat die klachten toenemen als bomen:

- groter worden;
- dichter bij erfgrenzen staan;
- ongunstiger gepositioneerd staan vanuit de optiek van bezonning;
- een combinatie aan ongunstige eigenschappen bezitten (bijvoorbeeld veel bladeren, langdurige bloesemval en vruchtval).

‘Probleembomen’ zijn dan ook vaak de oudere bomen vlak bij perceelgrenzen, en dan vooral nabij achtertuinen en terrassen, die zowel ondergronds als bovengronds kampen met ruimtegebrek.

Samenvattend: bomen behouden versus ingaan op klachten

Argumenten voor behoud van het bomenbestand	Argumenten om tegemoet te komen aan burgers
De gemeente wil niet op elke vraag bomen kappen: ▪ Die bomen vertegenwoordigen veel waarden en de gemeente streeft naar een duurzaam bomenbestand. ▪ Er zijn veel mensen die bomen juist wel waarderen. Het kappen van overlastbomen zou geen recht doen aan hun wensen. ▪ De gemeente heeft al jarenlang geld en energie in een boom gestoken om hem zo groot te krijgen. Kapitaalvernietiging is slecht te verantwoorden. ▪ Het kappen van bomen kost geld. ▪ Burgers moeten (tot op bepaalde hoogte) de lusten en de lasten accepteren. ▪ Het is praktisch onwerkbaar om op elke vraag ad hoc te reageren.	De gemeente wil soms wel bomen kunnen kappen: ▪ Soms zijn klachten terecht, bijvoorbeeld omdat bomen te groot worden voor een woonstraat. ▪ De gemeente heeft een klantgerichte houding en wil vanuit die optiek ook aan wensen tegemoet kunnen komen (mits niet strijdig met beleid en dit geen precedent schept). ▪ Sommige overlastsituaties geven een structurele hoge kostenpost. Eenmalig investeren kan een structurele kostenbesparing opleveren.

Juridisch kader

Burenrecht

Veel rechten en plichten ten aanzien van bomen zijn terug te vinden in het burenrecht. De gemeente en haar inwoners zijn op grond van het burgerlijk recht immers ook buren van elkaar. Niet alleen takken van bomen van burgers kunnen over elkaars percelen hangen, dit gebeurt ook bij gemeentebomen. De regels van het burenrecht gelden in beide situaties. Echter wel met een aantal kanttekeningen. Gemeentebomen vertegenwoordigen namelijk een maatschappelijk belang.

Overlast

Overlast door bomen is lastig. Dit is iets wat ook in rechterlijke uitspraken is terug te vinden. Een rechter is over het algemeen terughoudend in het toekennen van eisen zoals kap of snoei. Want bomen geven immers niet alleen overlast, maar bovenal groene uitstraling aan een straat, wijk en gemeente. Zou een rechter alle eisen van kap en snoei toekennen, dan zou Nederland heel wat bomen kwijtraken. En dat is niet de bedoeling. Om die reden weegt de rechter het algemene 'Boombelang' tegen het overlastbelang. Het overlastbelang weegt dan vaak niet op tegen het behoud van een karakteristiek landschapselement.

Onrechtmatige hinder/onrechtmatige daad

Het wettelijk kader voor overlast is terug te vinden in het Burgerlijk Wetboek (BW). Daarin zijn twee artikelen relevant:

- Onrechtmatige hinder 5:37 BW
- Onrechtmatige daad 6:162 BW

Onrechtmatige hinder

In geval van overlast beroept de burger zich op hinder van artikel 5:37 in samenhang met artikel 6:162 (e.v.) BW. In artikel 5:37 BW staat dat een eigenaar geen onrechtmatige hinder mag toebrengen aan andermans erf door onder andere het onthouden van licht, lucht of het verspreiden van rumoer of stank. Voor 'echte' hinder moet echter sprake zijn van onrechtmatige hinder. Dit betekent dat de hinder ook echte schade moet veroorzaken en dat die schade ook is aan te tonen. Daarbij is de ernst (omvang) en de duur van de hinder doorslaggevend. Ook het feit dat bomen op een bepaalde standplaats al lange tijd aanwezig zijn, speelt een rol. Volgens de rechtspraak hoeft een eigenaar niet te dulden dat hij belemmerd wordt in het gebruik van zijn eigendom, maar dit zal alleen voorkomen bij echt duidelijk zware en buitenproportionele hinder. Kortom enige mate van hinder is normaal. De in de natuur gebruikelijke vruchtval, pluis, bladval en mate van schaduwwerking is geen reden voor de rechter om hinder toe te kennen.

Onrechtmatige daad

Een beroep op hinder moet dus voldoen aan een vorm van 'onrechtmatige daad'. Een 'Onrechtmatige daad' zoals beschreven in artikel 6:162 BW moet echter in al zijn onderdelen worden bewezen. Hiervoor moet aan vijf voorwaarden worden voldaan. Er moet sprake zijn van:

- Onrechtmatig handelen: er moet sprake zijn van handelen dat in strijd is met de wettelijke plicht of inbreuk op een recht of met wat in het maatschappij gebruikelijk is.
- Daadwerkelijke schade: er moet sprake zijn van aantoonbaar substantiële schade. Indien sprake is van overlast bij agrariërs of ondernemers zal economische schade terdege aangetoond moeten worden om een beroep op onrechtmatige hinder te rechtvaardigen. In de zaak tussen een teler en Rijkswaterstaat vond de rechter een schadepost van 15.000 tot 20.000 euro niet in verhouding staan tot de grote omzet van de teler. Een beperkt percentage schade heeft men te dulden, dat is maatschappelijk risico. Wanneer een bedrijf uitbreidt, en men krijgt daardoor overlast van de bomen, zijn die gevolgen voor de ondernemer.
- Causaal verband tussen activiteit en schade: Het verband tussen de hinder gevende boom en de schade moet aangetoond worden.
- Relativiteit: rechtstreekse betrokkenheid, de schadelijdende partij moet een beroep mogen doen op vergoeding van de schade. Een particulier die op afstand van de boom woont, kan dit niet.
- Geen rechtvaardigingsgrond voor de veroorzaker: de veroorzaker van de schade kan zich niet op overmacht beroepen.

Het is niet eenvoudig om bij hinder door bomen aan al deze onderdelen te voldoen. Dit maakt dat overlast door bomen zelden echte onrechtmatige hinder is. De rechter is hierin ook zeer terughoudend.

Zorgplicht bomen en Wegenwet

Bomen

Indien schade door een boom ontstaat, kan de schadelijdende partij dit proberen te verhalen op grond van artikel 6:162 BW. De aansprakelijkheid voor schade door bomen valt onder ‘schuldaansprakelijkheid’. Iedere eigenaar of beheerder van bomen heeft om die reden een zorgplicht voor zijn bomen. Deze bestaat uit voldoende controle en onderhoud. Heeft de eigenaar of beheerder voldaan aan deze zorgplicht, dan is er geen ´schuld´ als toch schade ontstaat. De gemeente heeft in dat geval als boomeigenaar aan zijn verplichtingen voldaan en dan ook geen ´schuld´ aan het ontstaan van de schade. en is dus niet aansprakelijk voor de schade. Voor de uitvoer van deze zorgplicht geldt een kader.

- Algemene zorgplicht: eens in de drie tot vijf jaar controle op van de grond af zichtbare uitwendige gebreken, met aansluitend onderhoud of maatregelen.
- Verhoogde zorgplicht: bomen op een gevaar zettende plaats of bomen met een inherent gevaar moeten vaker gecontroleerd worden, bijvoorbeeld jaarlijks, met daarbij aansluitend onderhoud of maatregelen.
- Nader onderzoek: blijkt uit het boomveiligheidsonderzoek dat de boom een uitwendig zichtbaar gebrek heeft, dan is mogelijk nader onderzoek nodig, met daarop aansluitend onderhoud of maatregelen.

Wegen

De gemeente is beheerder van wegen. Wegen en de daarbij horende trottoirs en dergelijke mogen ´niet gebrekkig´ zijn. Indien schade ontstaat door gebruik van een gebrekkige weg, kan mogelijk schade gevorderd worden op grond van artikel 6:174 BW. Er geldt dan een ander soort aansprakelijkheid dan bij bomen. Dit noemt men ´risicoaansprakelijkheid´. Dit houdt kort gezegd in, dat het voldoen aan een zorgplicht niet afdoende is om aansprakelijkstelling te voorkomen. Er wordt in dat geval dus meer van de wegbeheerder verwacht. Het voorkomen van oneffenheden in verhardingen, bijvoorbeeld door verhardingsopdruk door wortels is daarbij een groot aandachtspunt.

Visie overlastklachten

In de inleiding werd al geschetst dat een balans moet worden gezocht tussen juridische, praktische, financiële en beleidsmatige randvoorwaarden. Bij de overwegingen bleek al dat veel klachten een individueel belang dienen, terwijl gemeentelijk groen en bomen juist zijn aangeplant om het algemeen belang te dienen. Bij ingrijpen in het groen is het dan ook belangrijk dat ongewenst precedent wordt voorkomen. Het uitvoeren van één maatregel mag er niet toe eiden dat de gemeente genoodzaakt wordt om bij veel vergelijkbare situaties ook tot actie over te gaan. Daarmee zou een onacceptabel verlies aan groen kunnen ontstaan en zijn de kosten daarvan niet meer te overzien.

Terughoudendheid

Daarom stelt de gemeente zich terughoudend op in het nemen van maatregelen bij individuele klachten. Om de groene kwaliteit van de gemeente te kunnen behouden zullen burgers zowel de lasten als de lusten moeten accepteren van het openbaar groen.

Signalen oppikken

Anderzijds ziet de gemeente overlastklachten wel als signalen die erop kunnen duiden dat er wat aan de hand is. Het is bekend dat in de gemeente situaties voorkomen die, met de huidige kennis en kunde, als ongelukkig kunnen worden beschouwd. Soms staat een boom op de verkeerde plek, is de soortkeus voor die locatie onhandig of is een ontoereikende groeiplaats een bron van problemen. In enkele gevallen kan het nemen van een maatregel dan leiden tot meervoudige winst:

- meer woongenot voor de burgers
- lagere onderhoudskosten voor de gemeente
- een veiliger woonomgeving

In die gevallen is het belangrijk dat met het nemen van een maatregel het algemeen belang gediend (en zeker niet geschaad) wordt en dat geen ongewenst precedent ontstaat.

Categorieën
Gelet daarop zijn verschillende overlastvraagstukken ingedeeld in de categorieën. Dit bepaalt of de gemeente maatregelen neemt, specifiek ten aanzien van overlastklachten. Dit zijn dus maatregelen die aanvullend zijn op het regulier onderhoud dat de gemeente al voert ten aanzien van groenonderhoud en netheidsonderhoud.
A. Geen actie door gemeente Meierijstad
B. Gerichte en repeterende actie door gemeente Meierijstad
C. Maatwerkactie
D. Actie in zeer uitzonderlijke gevallen

A. Geen actie door gemeente Meierijstad
Geen extra actie vindt plaats bij overlastklachten die horen bij de factoren die worden geschaard onder redelijkerwijs te accepteren overlast. Ad hoc inzet van mensen of onvoorziene middelen zijn dus niet voorzien voor de volgende overlastonderwerpen. Dit betreffen overlastklachten die te maken hebben met de gevolgen van de natuurlijke groei, cyclus en leefomgeving van de boom.

- angst voor takbreuk
- dieren en (vogel)poep
- blad- en bloesemval
- zaadval en zaadpluis
- harde en zachte vruchten
- allergie voor pollen
- druipende bomen

Bij deze vormen van overlast wordt geen actie uitgevoerd omdat:

- ze vaak subjectief zijn en gebaseerd op individuele meningen of belangen: het is voor de gemeente onmogelijk een goed beheer te voeren als ze met alle individuele wensen rekening moet houden;
- het niet te verantwoorden is dat schaarse algemene middelen worden besteed aan individuele belangen indien deze niet zwaarder wegen dan het algemeen belang;
- de maatregelen niet noodzakelijk zijn maar wel een precedentwerking geven voor de afhandeling van andere overlastklachten;
- dit allemaal aspecten zijn die onlosmakelijk met bomen zijn verbonden en daarmee niet te voorkomen zijn;
- een burger daarvan de lusten en lasten dient te dragen;
- er juridisch gezien geen verplichting ligt om maatregelen uit te voeren.

De gemeente probeert bovengenoemde vormen van overlast te voorkomen door zorgvuldige aanleg in nieuwe situaties. Daarnaast wordt overlast zo veel mogelijk voorkomen door hier in het reguliere beheer rekening mee te houden.

B. In heel uitzonderlijke gevallen vindt actie plaats:

- boomwortels in riolering
- boomwortels in tuinen
- schade aan bouwwerken
- substantiële en/of aantoonbare economische schade

Hierbij is het vaak zo dat de perceeleigenaar verzaakt heeft om preventieve maatregelen te treffen, terwijl dat wel zijn eigen verantwoordelijkheid is. In principe onderneemt de gemeente Meierijstad daarom geen actie. Wij beperken ons tot de wettelijk verplichte doe-plicht. De gemeente ondersteunt een perceeleigenaar als hij via openbare grond boomwortels moet verwijderen. In heel uitzonderlijke gevallen kan de gemeente meewerken aan maatregelen om herhaling van het probleem te voorkomen. Komt het tot een claim, dan wordt die via de reguliere schadeafhandeling behandeld.

C. Gerichte en repeterende actie vindt plaats bij:

- eikenprocessierups
- verhardingsopdruk
- gevaarzetting door bomen

Hierbij worden maatregelen getroffen, omdat de effecten van deze overlastvormen onacceptabel zijn in het kader van de volksgezondheid of veiligheid. De gemeente heeft de taak zorg te dragen voor een veilige openbare ruimte en vinden dat de burgers van Meierijstad het vertrouwen mogen hebben dat de gemeente hier zorgvuldig in handelt.

D. Maatwerkactie
Bij sommige overlastonderwerpen is maatwerk nodig. Dit betreft gevallen met:

- stekels op stammen
- schaduw

Dit zijn de situaties waarbij mogelijk sprake is van een ongelukkige keuze van soort, locatie en/of groeiplaats. Maatregelen worden alleen uitgevoerd na zorgvuldige afweging van belangen. Geen enkele boom, straat of woonsituatie is gelijk aan een andere. Toch is het belangrijk daarin een eenduidige lijn te trekken. Daarvoor wordt een overlastbeoordelingsformulier gehanteerd. Daarin wordt de meerwaarde van de boom afgewogen tegen de overlast zoals die door derden wordt ervaren.

Verschil schaduw – overige overlastfactoren
Een verschil tussen deze factoren en de overlastfactoren onder punt A, is de mate waarin de gemeente hierin kan sturen door middel van een zorgvuldig ontwerp. Waar een boom ook wordt geplant, en welke soort ook wordt gekozen: blad, bloesem, dieren en zaadval zullen altijd voorkomen. Door een juiste situering en soortkeuze kan de gemeente echter wel invloed uitoefenen op de ernst en duur van de schaduw die burgers hebben van gemeentelijke bomen.

Keuze maatregel
Bij de keuze voor een maatregel is de richting die is ingeslagen in het bomenbeleidsplan sterk bepalend. Hierin worden de hoofdgroenstructuur en wijkgroenstructuur onderscheiden als representatief groen dat van belang is voor de uitstraling van de hele gemeente. De wens bestaat daar tot het hebben van herkenbaarheid, continuïteit in beplanting en robuust volwassen groen. Met dat beeld in het achterhoofd is fragmentatie daar zeer ongewenst. De maatwerkactie zal daar gericht zijn op het in stand houden van de structuur. Bij het groen in de wijken zal een maatwerkactie wat eerder gericht zijn op het beperken van de overlast.

3.1 Strategie

De gemeente gaat slechts in enkele gevallen over tot maatregelen. Het zwaartepunt ligt vooral bij de maatwerkacties en het verhardingsopdrukprobleem. De maatwerkacties omdat in een aantal gevallen moet worden erkend dat op sommige plekken de hoeveelheid groen in de loop der jaren te veel is geworden of dat enkele bomen op de verkeerde plekken zijn aangeplant. Het verhardingsopdrukprobleem krijgt veel aandacht omwille van de financiële en juridische impact van dit probleem. Waar voorheen vooral werd ‘opgelapt’, moet in de toekomst meer worden gewerkt aan structurele oplossingen. Doel hiervan is herhaling van de problemen voorkomen en daarmee op termijn kosten besparen. Maatregelen om overlast aan te pakken worden ondergebracht in twee componenten:

- Actie binnen één jaar
- Actie in het kader van een (integraal) project

Actie binnen één jaar
Dit betreft de situaties waarbij sprake is van onveiligheid of verhoogde kans op aansprakelijkheidsstelling. Ook kan het gaan om situaties waarbij met een relatief kleine ingreep een snelle en structurele oplossing is bereikt. Het kan gaan bijvoorbeeld om de volgende acties:

Bomen rooien en boomspiegels dichtstraten
Het kan hier gaan om het weghalen van laanbeplanting of een enkele bomenrij, of om het dunnen daarvan. Dit kan bijvoorbeeld wenselijk zijn als ergens verhardingsopdruk repeterend hoog is en dit niet structureel kan worden opgelost. Als de opdruk zo hoog is dat actie nodig is, Is het onwenselijk om te moeten wachten op een renovatieronde. Daarmee zou namelijk dubbel geïnvesteerd moeten worden: eerst het veilig maken van de verharding en enige tijd later het weghalen van de boom.

Boom rooien in afwachting van renovatie
Dit ligt in het verlengde van het vorige punt. Soms is het wel nodig om bomen weg te halen om verder gevaar of kosten te voorkomen maar kan het herplanten wachten tot een renovatieronde, waarbij tevens goede ondergrondse groeiplaatsen worden gerealiseerd.
Plaatsen wortelschermen
Een particulier kan van de gemeente verlangen dat zij ondersteunt in het opengraven van de openbare ruimte zodat hij bij zijn eigen perceel kan komen. In incidentele gevallen worden wortelschermen geplaatst om herhaling van problemen te voorkomen. De momenten waarop een particulier op zijn eigen perceel aan de slag gaat zijn niet plantbaar. En het voert wat te ver om het plaatsen van wortelschermen als een project op te nemen. Daarom is het wenselijk om hiervoor een budget beschikbaar te hebben.

Figuur 1: boomspiegel die niet ruim genoeg is (XPOR)

Boomspiegel verruimen
Door de boomspiegel te verruimen krijgt de boom meer ruimte voor zijn wortels en wordt minder verharding opgedrukt. Vanwege ruimtegebrek is deze maatregel vaak niet mogelijk.

Figuur 2: Kandelaberen van een boom(Hoveniersbedrijf Jonkers)

Kandelaberen (incidenteel!)
In een enkel geval kan het nodig zijn om bomen te kandelaberen om ernstige gevallen van overlast op te lossen. Dit is een vorm van snoeien en kan alleen bij boomsoorten die daarvoor geschikt zijn. In principe is de gemeente daar terughoudend in omdat het structureel hogere beheerkosten met zich mee brengt en veelal de conditie van de boom aantast. Maar indien het toch nodig en mogelijk is, vergt dit eenmalig een relatief hoge kostenpost.

Actie in het kader van een (integraal) project
Maatregelen met een grotere impact worden door de afdeling Weg en Waterbouw op een integrale projectenlijst geplaatst. Jaarlijks worden hierop diverse projecten opgenomen die de openbare ruimte moeten verbeteren. Hierop kunnen dus ook projecten voorkomen die worden geïnitieerd vanuit de vakgebieden wegbeheer, verkeersveiligheid of rioolbeheer. Deze integrale projectenlijst maakt het mogelijk om

- werk-met-werk te maken en dus efficiënt te werken;
- bestuur en burgers inzicht te geven in de projecten die voor de komende jaren op de nominatie staan;
- de Raad inzicht te geven in het totaal aan benodigde maatregelen en hen de mogelijkheid te geven zorgvuldig te prioriteren.

Kaders bij (vermeende) burenrechten

Vaak gebeurt het dat burgers menen rechten te kunnen ontlenen aan het burenrecht. Op grond daarvan denken ze de gemeente te kunnen opleggen om takken, wortels of complete bomen weg te halen. Soms komt dat voort uit ervaren overlast. Soms is het echter een principekwestie van een burger, die vindt dat hij een bepaald recht heeft dat gelding heeft en dat hij daarom zijn gelijk wil halen. Bij een dergelijke claim is zorgvuldige beoordeling vereist. Daarbij ligt burenrecht sowieso genuanceerd. Hieronder worden de meest voorkomende claims uitgelegd. Daarbij vindt u ook het gemeentelijk weerwoord, gebaseerd op datzelfde burenrecht.

Afstand bomen tot erfgrens / bomen in verboden zone

Waar gaat het over?
Gemeentebomen staan soms dicht bij percelen van particulieren.

Figuur 3: Erfgrens en bomen (google streetview)

Juridisch kader
In artikel 5:42 lid 1 BW staat dat de afstand van bomen tot de perceelgrens 2,00 meter hoort te zijn. Gemeenten hebben op grond van artikel 5:42 lid 2 BW echter het recht deze afstand in hun regelgeving aan te passen. In artikel 13 Bomenverordening gemeente Meierijstad 2018 is deze grens verkleind tot 0,50 meter. Daar is bewust voor gekozen om te voorkomen dat verwijdering kan worden gevorderd van de vele bomen in kleine tuinen die dicht bij erfgrenzen staan.
Dit betekent dat ook gemeentebomen gerechtvaardigd tot een afstand van 0,50 meter van een perceelgrens mogen staan. Soms staan bomen echter dichter op de perceelgrens. Toch betekent dit niet direct dat particulieren verwijdering kunnen vorderen. Ten eerste verjaart het recht op verwijdering twintig jaar na aanplant. De gemeente heeft bovendien de status van haar bomen in beleid vastgelegd. Daarnaast is een groenstructuur vastgelegd waarbinnen de bomen een extra hoge waarde vertegenwoordigen. Dit betekent dat de rechter bij de afweging van het algemeen belang tegen het verwijderingsbelang, het belang van de instandhouding van de gemeenteboom zwaarder zal laten wegen
.

Standpunt gemeente
Openbare bomen zijn geplant met een doel: verfraaiing van de buitenruimte, het verhogen van natuurwaarde in een straat, het ‘verzachten’ van de stenige omgeving enzovoorts. Allemaal doelen in het algemeen belang. Daarom vindt de gemeente dat het belang van openbare bomen in de basis zwaarder weegt dan een individueel belang.
Echter: de gemeente erkent dat het niet wenselijk is om bomen te dicht bij erfgrenzen te planten. Daarmee wordt de kans op overlast vergroot, terwijl de openbare bomen juist een meerwaarde voor de burgers van Meierijstad moeten geven. In nieuwe situaties zal de gemeente daarom altijd proberen een zo groot mogelijke afstand tussen bomen en erfgrenzen aan te houden, zeker bij kleine tuinen.
We hebben echter te maken met grote aantallen bomen die ooit vrij dicht bij erfgrenzen zijn geplant. Die bomen beginnen nu net enige omvang en waarde te bereiken. Het rooien van die bomen, enig en alleen omwille van een ongelukkig gekozen locatie, zou kapitaalvernietiging zijn. We hebben immers al jarenlang geïnvesteerd in aanleg en onderhoud om deze bomen op dit niveau te krijgen. Rooien en nieuw planten betekent dan ‘terug bij af’. Daarnaast zou het een aantasting van het waardevolle groene karakter van Meierijstad tot gevolg hebben.

Doorschietende wortels op particulier terrein / wortelkaprecht

Waar gaat het over?
Wortels van gemeentebomen kunnen doorschieten op andermans perceel. Hierdoor kunnen burgers hun tuin soms niet aanleggen of gebruiken zoals zij dat zelf zouden willen. Denk aan het aanleggen van vijvers of het gebruiken van de tuin als moestuin.

Juridisch kader
Belangrijk hierbij is dat een eigenaar van een perceel een beperkt wortelkaprecht heeft. Op grond van artikel 5:44 lid 2 BW heeft een perceeleigenaar het recht om wortels die zijn perceel ingroeien te verwijderen. Dit mag echter niet tot gevolg hebben dat een boom afsterft of omvalt. Dit wortelkaprecht maakt dat een perceeleigenaar zelf de verantwoordelijkheid heeft om wortels van gemeentebomen niet zijn perceel in te laten groeien. Verzuimt een eigenaar dit regelmatig te doen, dan zijn de gevolgen voor hem zelf. Een gemeente heeft dan geen ‘betaalplicht’ voor de schade, maar wel een ‘doe-plicht’ om mee te werken aan een oplossing. Daarbij kan men denken aan ondersteuning bij het opbreken van de bestrating op openbaar terrein, zodat de boomeigenaar de wortels van de boom kan bereiken.

Standpunt gemeente
Het is voor de gemeente onmogelijk om alle bomen te controleren op wortelgroei. Wettelijk is geregeld dat die taak ook niet bij de gemeente ligt, maar bij de partijen die hun eigen perceel tegen wortelingroei willen beschermen. Daarom laat de gemeente die verantwoordelijkheid ook bij die eigenaren. De gemeentelijke inzet beperkt zich tot het meewerken aan het vinden van een oplossing.

Overhangende takken – snoeirecht

Waar gaat het over?
Bomen op openbaar gebied kunnen met hun takken over perceelgrenzen hangen. Burgers kunnen overlast ervaren doordat die takken schaduw geven, hun eigendommen raken of hun eigendommen beschadigen/vervuilen. Denk aan schurende takken tegen tuinhuisjes en vallend blad of luizen druip.

Figuur 4: Overhangende takken (Cobra adviseurs)

Juridisch kader
Een eigenaar van een perceel heeft in beginsel het recht om over zijn perceel hangende takken van buurbomen weg te nemen. Dit op grond van artikel 5:44 lid 1 BW. Daar is echter een aantal voorwaarden aan verbonden. Ten eerste dient de perceeleigenaar de buur schriftelijk te sommeren zelf de overhang te snoeien. De buur hoort daar een aantal weken de tijd voor te krijgen. Bij zeer grote bomen zal die termijn redelijk moeten zijn, bijvoorbeeld zes weken. Na afloop van de termijn mag de perceeleigenaar zelf de overhangende takken snoeien. Echter niet in alle gevallen.

Voorwaarden
Het snoeirecht gaat niet zover dat een boom hierdoor ernstige schade mag oplopen. Wordt een boom namelijk gesnoeid, dan kan dat gevolgen hebben voor zijn conditie, stabiliteit of habitus. Bij rigoureuze snoei zal dit meer gevolgen hebben dan bij het wegnemen van een aantal kleine takken. Niet alleen de mate van snoei vormt een risico, maar ook de soort boom. Het snoeien van bijvoorbeeld beuken kan tot gevolg hebben dat de bomen afsterven als gevolg van bastverbranding, doordat na de snoei de zon vrij spel heeft op de bast van de bomen. Ook gaat het snoeirecht niet zover dat de snoeilijn per se loodrecht langs de erfgrens loopt. Het kan zijn dat aan het snoeiverzoek is voldaan als een kroon enigszins wordt ingenomen. Het is bovendien logisch dat een boom niet gehalveerd mag worden door de snoei. Kortom, het snoeirecht gaat niet zover dat de buur misbruik van dit recht mag maken. Doet een buur dit wel, dan maakt hij zich schuldig aan vernieling van andermans eigendom.

Bescherming gemeentelijke houtopstand
In artikel 15 lid 1 onder a Bomenverordening gemeente Meierijstad staat dat het verboden is snoeiwerk aan gemeentelijke houtopstanden te verrichten. Dit mag alleen als de gemeente hiervoor toestemming heeft gegeven. Om die reden zal de gemeente op een snoeiverzoek altijd schriftelijk reageren. Perceeleigenaren die zonder uitdrukkelijke goedkeuring gemeentelijke bomen gaan snoeien, vernielen eigendom van de gemeente. Mogelijk begaan zij dan een strafbaar feit en vindt schadeverhaal plaats.

Gemeentelijk kapverbod
Ook kan het zijn dat bomen met overhangende takken slechts gesnoeid mogen worden met verlening van een Omgevingsvergunning afgegeven door het bevoegd gezag. De gemeente moet voor grootschalige snoei van haar eigen bomen namelijk ook een ‘Omgevingsvergunning voor vellen’ aanvragen. Snoeit een perceeleigenaar, ondanks het ontbreken van een omgevingsvergunning, toch de overhangende takken, dan maakt hij zich schuldig aan illegaal kappen van een houtopstand. Hetgeen een strafbaar feit is op grond van de artikel 2, lid 4, Wet op de economische delicten (WED). Daarmee loopt de snoeier het risico op een boete omdat hij grootschalig snoeit zonder omgevingsvergunning en op een fikse schadeclaim omdat hij gemeentelijke bomen vernielt.

Standpunt gemeente
De gemeente heeft een snoeiprogramma dat ervoor zorgt dat elke gemeentelijke boom met regelmaat wordt gesnoeid, zodat de bomen voldoen aan het beeld dat de gemeente voor ogen heeft: bomen die voldoende hoog zijn opgekroond en technisch veilig zijn. Dat programma is goed onderbouwd en voldoet aan de huidige normen voor deskundig boombeheer. Het onderhoudsbudget is hierop afgestemd en laat weinig ruimte voor aanvullende snoeimaatregelen. Ook hier geldt dat alleen het feit dat mensen zich storen aan overhangende takken, geen reden kan zijn om bomen te gaan snoeien.
Overmatig snoeien van gemeentelijke bomen, door particulieren, is aan banden gelegd binnen het burenrecht. Daarnaast is in de gemeentelijke Bomenverordening vastgelegd dat een omgevingsvergunning vereist is voor het snoeien van meer dan 20% van de kroon. Dit met inbegrip van kandelaberen, het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van de houtopstand tot gevolg kunnen hebben.

Beleid per overlastvorm

Naast de vermeende rechten, bestaan nog een heleboel vormen van overlast. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van veelvoorkomende overlastvormen en het standpunt dat de gemeente daarbij inneemt.

Angst voor omwaaien of afvallende takken

Waar gaat het over?
Bomen kunnen omvallen en uit een boom kunnen takken naar beneden vallen. Sommige mensen hebben daarom angst voor de bomen die vlak bij woningen staan. Vooral na een storm komen verzoeken binnen om bomen te laten controleren of te verwijderen.

Juridisch kader
Meestal gaat het niet om reële angst. Elke boomeigenaar heeft een zorgplicht voor zijn bomen. De gemeente heeft deze zorgplicht dus ook. Dit houdt in dat de gemeente haar bomen regelmatig aan een boomveiligheidsonderzoek moet onderwerpen en tevens voldoende onderhoud aan de bomen moet verrichten.
De gemeente voert op haar gehele bomenbestand regelmatig visuele controles uit om de veiligheidstoestand in beeld te brengen. In vakjargon worden dit Visual Tree Assessments (VTA controles)genoemd. Bij bomen die een risico vormen gebeurt dit zelfs met een verhoogde frequentie. Indien daadwerkelijk sprake is van een verhoogd gevaar, dan worden maatregelen uitgevoerd zoals snoei of kap. Dat een boom in de nabijheid van een woonhuis staat, is voor de rechter geen reden tot kap. Een angstige eigenaar verandert daar niets aan.

Figuur 5: omvallende bomen (overlastbeleid Schijndel)

Erkenning
De gemeente maakt onderscheid tussen het ervaren van angst en de reële kans op omwaaiende bomen en vallende takken. Erkend wordt dat het ervaren van angst heel vervelend is. De gemeente werkt heel gericht aan het veilig houden van haar bomen, waardoor die angst meestal niet gegrond is.

Relativering
Angst is vaak subjectief. Het kan rationeel worden weerlegd door bomen goed te inspecteren op veiligheid. Bomen vallen zeer zelden onverwacht om. Door goede controles op boomveiligheid worden bomen verwijderd voordat er gevaarlijke situaties ontstaan. Het omwaaien van bomen tijdens een storm of valwinden kan echter niet voorkomen worden.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Door het uitvoeren van structurele boomveiligheidscontroles aangevuld met nadere onderzoeken wordt voorkomen dat een instabiele boom omwaait. Indien een instabiele boom wordt gevonden, dan kunnen direct maatregelen worden genomen om het risico weg te nemen. Belangrijk is dat er daarnaast bij civieltechnische en kabel- en leidingwerkzaamheden zorgvuldig met boomwortels wordt omgegaan. Eventuele incidenten moeten direct gemeld worden bij de boombeheerder, zodat die de boom op stabiliteit kan laten onderzoeken. Tot slot geldt ook hierbij dat met een juiste keuze van sortiment en groeiplaats veel problemen kunnen worden voorkomen of beperkt. Bomen worden steeds meer op ruime afstand van woningen geplaatst en takbreukgevoelige soorten worden niet vlak bij erfgrenzen geplant.

Standpunt gemeente
Voor de gemeente bestaat een wezenlijk verschil tussen werkelijk gevaar en het ervaren van angst. Omdat angst voor bomen in de meeste gevallen niet realistisch is, erkent de gemeente dat in principe niet als een grondslag om maatregelen te nemen. Uiteraard wordt elke vraag of klacht daarover in behandeling genomen. De opzichter zorgt voor een visuele inspectie om te bepalen of er symptomen zijn die wijzen op onveiligheid. Bij ernstige twijfel wordt een boomspecialist geraadpleegd. Daarbij is het belangrijk om aan burgers duidelijk te maken dat elke gemeentelijke boom in Meierijstad elke drie jaar een dergelijke visuele controle krijgt door een gespecialiseerd bedrijf. Alle noodzakelijke maatregelen die daaruit voortvloeien, worden zo snel mogelijk uitgevoerd. Blijkt een boom gevaarlijk te zijn? Dan wordt zo snel mogelijk actie ondernemen om de situatie weer veilig te krijgen.

Dieren en uitwerpselen

Waar gaat het over?
Veel dieren gebruiken bomen als voedselbron, nest- of rustplaats. Zo brengen bomen de natuur in al haar facetten het bebouwd gebied in. Echter, vogels poepen ook terwijl ze in de boom zitten en kunnen zo auto's en stoepen bevuilen. Als dat in grote hoeveelheden plaatsvindt, kan dat leiden tot overlastklachten.

Figuur 6: Uitwerpselenoverlast (Overlastbeleid Schijndel)

Juridisch kader
Dit natuurlijk verschijnsel is een vorm van hinder die redelijkerwijs geaccepteerd dient te worden. Daarnaast geldt in dit kader de flora- en faunawet die dergelijke fauna beschermt.

Erkenning
Het is inderdaad vervelend als auto's of stoepen sterk bevuild raken door dieren.

Relativering
Hierbij geldt dat bij de lusten ook de lasten horen. Het één kan niet zonder het ander. De meeste dieren verblijven niet continu op dezelfde plek. Als dat toch het geval is, kunnen autobezitters overwegen hun auto (tijdelijk) elders te parkeren.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Het is nauwelijks mogelijk om dieren te weren uit bomen. In het kader van de Flora- en faunawet is het zelfs verboden om dieren te verstoren of te verontrusten.

Standpunt gemeente
De gemeente erkent dat poep en ander vuil een vervelende bijkomstigheid is van dieren in bomen. Het kan echter nooit een reden zijn om bomen weg te halen, te snoeien of dieren te verjagen. Dit past niet bij het beleid om zuinig om te gaan met de gemeentelijke bomen. Daarnaast is het in strijd met de flora- en faunawet om moedwillig dieren te verjagen of hun leefgebied te vernietigen. Daarnaast is het in strijd met de flora- en faunawet om moedwillig dieren te verjagen of hun leefgebied te vernietigen.

Blad- en bloesemval

Waar gaat het over?
Het ontwikkelen van blad en bloesem hoort bij de natuurlijke cyclus van een boom. Net als het afstoten daarvan. bladeren zijn de motor van de boom en zonder bloesem kan een boom zich niet voortplanten. Blad- en bloesemval zijn inherent aan het hebben van (loof-)bomen. Het gevolg is dat straten met bomen elk najaar enige tijd bezaaid zijn met bladeren. In het voorjaar kunnen bloesemresten een rommelig beeld geven. Blad en bloesem kunnen leiden tot verstopte dakgoten, rioolkolken en tot gladheid.

Juridisch kader
Bomen brengen natuur in de stedelijke omgeving. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter dit meeneemt in zijn oordeel. Bladval en bloesemval behoren tot de normale levenscyclus van een boom. Slechts indien sprake is van zware en buitenproportionele hinder wordt ingrijpen nodig geacht. Dit kan het geval zijn indien een dakconstructie zodanig van vorm is dat een huiseigenaar technisch gezien niet in staat is zijn dakgoten bladvrij te maken of dit door een aannemer te laten uitvoeren.

Figuur 7: blad en bloesemval (overlastbeleid Schijndel)

Erkenning
In de piekperioden geeft blad- en bloesemval tijdelijk rommel. De gemeente begrijpt dat dit voor mensen hinderlijk kan zijn. Zeker voor mensen die veel waarde hechten aan een smetteloze straat. Het ruimen hiervan is geregeld in het onderhoudsbestek. Hierbij wordt gewerkt met beeldnormen. Beeldkwaliteitsniveau C komt het meeste voor in de woonwijken. Samengevat: op gras en verharding mag blad en natuurlijk vuil zich ophopen tot een hoogte van 30 centimeter en maximaal 25% van de oppervlakte beslaan. In plantvakken mag dat tot 30 centimeter hoogte en een maximale bedekking van 50%. De gemeente erkent dat dit voor sommigen een storende aanblik kan geven. De keuze voor dit kwaliteitsniveau is echter een weloverwogen beslissing van de gemeente geweest.

Relativering
Hoe blad en bloesemval worden ervaren is heel subjectief. De één kan bloesem ervaren als aantrekkelijk (een fraai roze bloementapijt). Iemand kan bladval ervaren als een seizoensbeleving en dit als positief ervaren. De ander ervaart dergelijke aspecten als rommel. De periode van bladval duurt ongeveer vier weken (tabel bladval 2012). Daarna is bijna al het blad opgeruimd of weggewaaid. De periode van bloesemval is bij elke boom verschillend, maar duurt in de meeste gevallen slechts enkele weken. Blad- en bloesemafval vormen de meest natuurlijke organische bemesting voor een boom. Laten liggen zou de boom ten goede komen en opruimwerk besparen. Overigens is het ruimen van blad en bloesem iets wat elke burger ook gemakkelijk zelf kan uitvoeren. Daarmee kan de burger het stukje openbare ruimte dat hem het meest aan het hart ligt, gemakkelijk zelf opwaarderen tot een hoger kwaliteitsniveau.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Het is onmogelijk om blad- en bloesemval te voorkomen. Wel kan hierin met de sortimentskeuze rekening worden gehouden. Een ontwerper moet zich ervan bewust zijn dat bloesemrijke bomen naast een fraai voorjaarsbeeld, ook een periode van rommel geven. En dat bomen met grote bladeren andere overlast geven dan bomen met kleine bladeren.

Bladkorven
Jaarlijks worden 120 bladkorven geplaatst op de plekken waar de overlast het grootst is. Deze zijn bedoeld voor het blad wat van gemeentebomen valt en in particuliere tuinen terecht komt. Soms gebruiken burgers deze korven ook om blad van de openbare weg of uit het openbaar groen in te verzamelen. Hiermee ondersteunt de gemeente de burgers die graag zelf de handen uit de mouwen steken. De gemeente leegt deze korven.

Standpunt gemeente
De gemeente erkent dat blad- en bloesemafval een bijkomstigheid zijn van bomen die door sommigen als vervelend kan worden ervaren. Het kan echter nooit een reden zijn om bomen weg te halen of andere maatregelen te treffen. Blad en bloesem zijn immers onlosmakelijk verbonden aan het fenomeen boom. Het weghalen van bomen om deze reden zou een erg ongewenst precedent scheppen. Alle bomen hebben immers blad en bloesem.

Het ruimen van blad en bloesem op openbaar terrein maakt onderdeel uit van een reeds opgedragen beeldbestek. De kwaliteitsnorm is een politiek bepaalde keuze. Deze keuze is vertaald in het beschikbare budget. Het tornen aan de norm omwille van individuele klachten is daarom niet alleen onwenselijk, het leidt ook tot een overschrijding van de beschikbare middelen.Als zij ontevreden zijn over het netheidsonderhoud, is het aan de burgers zelf om de handen uit de mouwen te steken. Om hen daarbij te ondersteunen, plaatst de gemeente bladkorven.

Zaadval en zaadpluis

Waar gaat het over?
Sommige soorten maken enorme hoeveelheden zaad om dat vervolgens door de wind te laten verspreiden. Denk aan berkenzaad, iepenzaad of populierenpluis. Door de verspreiding via de wind is dit probleem moeilijk aan te pakken. De zaden verspreiden zich over een grote afstand en verwaaien snel. Overlast wordt ervaren door het zaad zelf dat een rommelige aanblik geeft en door de zaailingen die hieruit opschieten. Denk bijvoorbeeld aan esdoorns die voor massale hoeveelheden zaailingen kunnen zorgen.

Juridisch kader
Als voorbeeld een uitspraak van de Rechtbank 's-Gravenhage van 7 januari 2008. Een kassenhouder claimt schade door overwaaiende zaden van populieren van Rijkswaterstaat. De rechter vindt echter dat dit geen hinder is omdat de kassenhouder niet kan aantonen dat hij echte zware economische schade heeft. De schade moet namelijk een fiks bedrag zijn op zijn totale winst. Een beperkt percentage overlast/schade heeft zelfs deze teler volgens de rechter te dulden.

Erkenning
Het is een feit dat sommige soorten grote hoeveelheden zaad verspreiden. Als een groot deel van de zaad tot kieming komt, kan dat vervelend zijn en extra onderhoud aan tuinen opleveren.

Relativering
In de meeste gevallen is eerder sprake van ongemak dan van werkelijk onveiligheid of schade. Het nadeel dat de zaden overal terecht komen, heeft ook een voordeel: het verwaaien zorgt er ook voor dat de concentratie van het probleem afneemt. Verwaait het niet en blijft het geconcentreerd liggen? Dan kan het met de reguliere veegronden worden opgeruimd.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Met het uitkiezen van het sortiment kan met dit onderwerp rekening worden gehouden. Gelet op de geringe werkelijke overlast, is het de vraag of dat nodig is. Daarnaast kan het probleem van zaailingen met wat extra schoffelwerk worden opgelost.

Standpunt gemeente
Bij nieuwe aanplant houdt de gemeente zoveel als mogelijk rekening met dit aspect om overlast in de toekomst te voorkomen of te beperken. In bestaande situaties is het geen reden om maatregelen te treffen.

Vruchtval harde vruchten

Waar gaat het over?
Onder harde vruchten worden verstaan: eikels, noten en kastanjes, en andere vruchten. Het vallen van deze vruchten wordt problematisch als ze in zulke grote hoeveelheden op het wegdek terecht komen dat het gevaar ontstaat voor vallen door wandelaars en fietsers of slippen met de auto. Deze vruchtval leidt zelden tot directe schade. Als schade voorkomt, is dat meestal op plekken waar met hoge snelheid wordt gereden of bij auto's met relatief dunne daken.

Juridisch kader
Specifiek over het onderwerp 'harde vruchten' is geen jurisprudentie gevonden.

Erkenning
De gemeente erkent dat vruchtval van harde vruchten soms vervelend kan zijn.

Relativering
De periode van vruchtval is slechts van korte duur. Deze vruchten zijn dermate duidelijk 'aanwezig' dat ze niet als een 'verborgen gevaar' kunnen worden gezien. Iedereen kan daarom anticiperen op het feit dat deze vruchten vallen. Onder bomen met harde vruchten moeten we ook de eiken en kastanjes scharen: bomen die inherent zijn verbonden

aan het Nederlandse en Meierijstadse cultuurlandschap. Deze vruchten zijn bovendien belangrijke voedselbronnen voor veel diersoorten.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
De grootte en zwaarte van vruchten verschilt per soort. Daarom kan overlast door zware vruchten het beste voorkomen worden tijdens de planvorming: geen soorten met zware vruchten toepassen boven verkeersfuncties en speelplaatsen en bij renovaties in de bestaande omgeving zoveel mogelijk proberen verkeersfuncties te scheiden van bomen met zware vruchten.

Standpunt gemeente
Bij nieuwe aanplant houdt de gemeente rekening met dit aspect om overlast in de toekomst te voorkomen. In bestaande situaties is het bijna nooit een reden om (onderhouds-)maatregelen te treffen. Het meeste veegwerk is opgenomen in het onderhoudsbestek. Als blijkt dat die beeldnormen in dit onderhoudsbestek ontoereikend zijn om veiligheid te garanderen, kan een extra veegronde worden georganiseerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan voet- of fietspaden die vol liggen met eikels. Als iemand schade of letsel leidt, kan hij de gemeente aansprakelijk stellen. Van de gemeente kan echter redelijkerwijs niet worden verwacht dat zij voorkomt dat vruchten vallen. Daarnaast dient iedereen rekening te houden met het feit dat deze bomen harde vruchten dragen. Daarom zal een dergelijke aansprakelijkheidstelling nagenoeg altijd worden afgewezen.

Vruchtval zachte vruchten

Waar gaat het over?
Onder zachte vruchten worden verstaan: (sier-)appels en -peren, kweeperen, lijsterbessen, meelbessen en dergelijke. Als deze terecht komen op verharding, kunnen ze overlast geven omdat ze aan schoenen blijven plakken, glibberigheid veroorzaken of ongedierte aantrekken.

Juridisch kader
Hier geldt dat slechts sprake is van hinder als het gaat om echt zware en buitenproportionele overlast. Een rechter is ook hier weer zeer terughoudend met het toekennen van hinder. Weliswaar geven zachte vruchten viezigheid en smurrie; partijen kunnen hier vaak makkelijke oplossingen voor vinden. Bovendien vindt de rechter in de meeste gevallen dat de overlast slechts een korte periode van het jaar plaatsvindt. Slechts indien vruchten een zeer hinderlijke of gevaarlijke situatie geven, zal de rechter hinder toewijzen en oordelen dat bomen gekapt of gesnoeid moeten worden.

Erkenning
Als zachte vruchten leiden tot smerigheid en gladheid is dat heel vervelend en in sommige gevallen zelfs gevaarlijk.

Relativering
De periode van vruchtval duurt slecht heel kort. Deze wordt echter wel vooraf gegaan door een relatief lange periode waarin de boom vruchten heeft gedragen die bijdragen aan de natuurwaarden en esthetische waarden van de openbare ruimte.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Er wordt steeds meer ervaring opgedaan met sortiment. Soorten waarvan is gebleken dat ze problemen geven met zachte vruchtval worden niet meer aangeplant in verharding. In het onderhoudsbestek zijn normen opgenomen voor beeldkwaliteit en ook het verwijderen van natuurlijk afval maakt hier deel van uit.

Standpunt gemeente
Op pleinen boven parkeerplekken en langs wandel- en fietspaden, waar deze vruchten problemen geven met gladheid moeten deze bomen worden verwijderd. Het is van de omstandigheden afhankelijk of een andere soort terugkomt, of dat geen bomen meer terugkomen op die plek.

In de toekomst vindt aanplant van dergelijke bomen op pleinen, bij parkeervakken en langs wandel- en fietspaden niet meer plaats. Bij de bomen die er nu staan, vinden in principe geen maatregelen plaats. Mochten er meer problemen

spelen op een bepaalde locatie, dan weegt deze overlast wel enigszins mee. Dit geldt bijvoorbeeld op plekken waar sprake is van een combinatie van overhangende takken, verhardingsopdruk en zachte vruchten. De zachte vruchten alleen zullen geen aanleiding zijn om bomen te rooien.

Stekels op stammen

Waar gaat het over?
Sommige bomen vormen stekels op hun stammen. Denk aan valse acacia's en valse Christusdoorns. Die stekels zijn groot, bijzonder scherp en bevinden zich over de hele lengte van de stam. Daarmee zijn ze een gevaar voor passanten.

Figuur 8: Overlast door stekels op bomen (overlastbeleid Schijndel)

Juridisch kader
Er is geen rechtspraak over overlast door stekels op stammen. Wel is er rechtspraak over onveilige situaties en om die reden kan een vergelijking gemaakt worden met de situatie van stekels op bomen. Hierbij moet gekeken worden naar de duur, de ernst en de mate van waarschijnlijkheid dat zich schade zal voordoen.

Erkenning
Op plekken waar een veilige vrije doorgang gewaarborgd moet zijn, mogen dergelijke stekels niet voorkomen. Staan op dergelijke plekken toch bomen met gevaarlijke stekels? Dan is sprake van een verkeerde combinatie van sortiment en gebruik.

Relativering
Op plekken waar zich geen mensen hoeven te begeven, zoals in plantsoenen, is dit geen onoverkomelijk probleem.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Er wordt steeds meer ervaring opgedaan met sortiment. Soorten waarvan is gebleken dat ze te grote stekels ontwikkelen, worden in de toekomst niet meer geplant op plekken waar ze gevaar op kunnen leveren of schade kunnen toebrengen.

Standpunt gemeente
Pas als klachten of schademeldingen binnenkomen gaat de gemeente over tot actie. Eerst wordt geprobeerd het probleem bij de bron aan te pakken door de stekels weg te snoeien. De gemeente kan tot verwijdering van de bomen overgaan in de volgende gevallen

- De boom staat in een plein, wandel- of fietsstrook
- En bij normaal gebruik van de verharding bestaat de kans dat de gebruiker in aanraking komt met de stekels.

Het is van de omstandigheden afhankelijk of een andere soort terugkomt of dat geen bomen meer terugkomen op die plek. Op plekken waar ze geen gevaar opleveren, blijven deze bomen staan. In de toekomst wordt de aanplant van dergelijke bomen ook op deze plekken niet meer gedaan. De stekels vormen immers ook bij onderhoud een obstakel.

Allergie voor pollen

Waar gaat het over?
Tijdens de bloeifase ontwikkelt een boom pollen (= stuifmeel). Mensen kunnen een allergie hebben of ontwikkelen voor pollen. Dat is hinderlijk omdat het leidt tot gezondheidsklachten in de vorm van niezen, kriebelende en tranende ogen en benauwdheid.

Juridisch kader
Het komt slechts zeer zelden voor dat de rechter een allergie voor pollen een reden vindt om hinder toe te kennen. Weliswaar kunnen de gevolgen voor een bewoner bijzonder lastig zijn; er is dan geen sprake van onrechtmatige hinder.

Erkenning
De overlast die allergische mensen van pollen ervaren, is heel vervelend. Het wijzen naar de bomen van de gemeente Meierijstad als veroorzakers kan de gemeente niet erkennen.

Relativering
Pollen verspreiden zich door de lucht. Op winderige dagen worden deze allergenen over grote afstand verspreid. Onderzoeken hebben zelfs aangetoond dat veel van de berkenpollen die hier worden aangetroffen, uit Scandinavië afkomstig zijn. Het verwijderen van één of enkele bomen heeft nauwelijks invloed op de hoeveelheid allergenen in de lucht. Daarnaast staan de allergie veroorzakende bomen niet alleen op openbaar terrein. Ook op particulier terrein binnen de gemeente staan deze soorten.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Er zijn geen boom gerelateerde oplossingen denkbaar. Mensen die allergisch zijn, adviseert de gemeente om ramen gesloten te houden of filters te plaatsen.

Standpunt gemeente
De gemeente haalt geen bomen weg omwille van allergieklachten. Dat zou hooguit een psychologisch effect geven. Het is niet te verantwoorden om onderhoudsgelden te steken in maatregelen die geen oplossing bieden.

Economische schade

Waar gaat het over?
Ondernemers kunnen op meerdere manieren hinder ervaren van gemeentelijke bomen. Als voorbeelden zijn het druppen van linden boven een terras, waardoor stoelen en parasols smerig worden en het terras er minder aantrekkelijk uit gaan zien. Daarnaast komen gevallen voor waarbij agrariërs opbrengstvermindering te hebben als gevolg van concurrentie van bomen. Ook autobedrijven die regelmatig hun auto’s moeten wassen vanwege troep uit bomen, vallen onder deze categorie.

Juridisch kader
Indien sprake is van overlast bij agrariërs of ondernemers zal economische schade terdege aangetoond moeten worden om een beroep op onrechtmatige hinder te rechtvaardigen. In de zaak tussen een teler en Rijkswaterstaat vond de rechter een schadepost van 15.000 tot 20.000 euro niet in verhouding staan tot de grote omzet van de teler. Een beperkt percentage schade heeft men te dulden. Breidt een bedrijf uit en krijgt men daarna te maken met overlast door bomen, dan zijn de overlastgevolgen voor de ondernemer.

Erkenning
De gemeente ziet in dat smerige terrassen ongunstig zijn voor de klandizie van een horecaondernemer. Ook is het begrijpelijk dat een agrariër niet gelukkig is met de concurrentie van bomen. We zien ook in dat het voor een autobedrijf vervelend is als hij zijn auto’s vaker moet wassen dan een concurrent waar geen bomen dichtbij staan.

Relativering
Bomen horen bij onze omgeving evenals de zon, wind en regen. Ondernemers moeten ook op deze natuurlijke omstandigheden anticiperen. Zo zal er ook geanticipeerd moeten worden op de mogelijke overlast die ze van bomen ondervinden. Voor een horecaondernemer en autoverkoper betekent dat vaker schoonmaken. Daarnaast kan de aanwezigheid van bomen ook positief uitwerken. Bomen zijn vaak juist de sfeermakers op een terras.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
De beste mogelijkheden om overlast te voorkomen, is in de planvormingsfase. Daarbij kan niet met ieder individueel belang rekening worden gehouden. Planten we bijvoorbeeld bomen op een autoboulevard, dan is het logisch om met de soortkeuze rekening te houden en geen soorten met drup of harde vruchten aan te planten. Verder kunnen ondernemers zelf met oplossingen komen zoals extra wasbeurten en het plaatsen van parasols als sprake is van drup.

Standpunt gemeente
In nieuwe situaties houdt de gemeente rekening met zo veel mogelijk belangen. In bestaande situaties is het in principe nooit een reden om maatregelen te treffen. Als een ondernemer in een bestaande situatie van mening is dat hij schade ondervindt kan hij de gemeente aansprakelijk stellen.

Schaduw

Waar gaat het over?
Boomkronen nemen licht weg. Dat varieert van het filteren van zonlicht tot het werpen van zware slagschaduw. De beleving daarvan is voor iedereen verschillend. Waar de één de verkoelende werking als plezierig ervaart, vindt de ander dat een bron van overlast. Op dit moment worden steeds meer zonnecollectoren aangebracht op daken. Daarbij kan schaduw beperkend werken en leiden tot meer snoei- of kapverzoeken.

Juridisch kader
Het onthouden van zonlicht in woonvertrekken of tuinen is voor de rechter geen reden om hinder toe te wijzen. Bij hinder moet het gaan om het onthouden van daglicht en niet van zonlicht. Bomen die zonlicht aan een tuin onthouden, geven dus geen onrechtmatige hinder. Wel kan sprake zijn van hinder indien bomen daglicht ontnemen aan het belangrijkste woonvertrek van een huis. Er moet dan echter aan te tonen zijn dat de schaduw een zeer fors aantal uren daglicht bedraagt.

Ook het algemeen belang dat gemeentelijke bomen vertegenwoordigen maakt dat de rechter terughoudend is. Schaduwwerking door bomen geeft dus zelden een positieve uitspraak van de rechter. Voorbeelden daarvan zijn uitspraken van de Rechtbank Arnhem op 4 augustus 2004 en 7 september 2005. De rechter kijkt vaak naar de verhouding tussen hoogte en breedte van de bomen en de afstand tot de gevel.

In een bestuursrechtelijke zaak bij de Raad van State werd een claim inzake verminderde huuropbrengst en hoge kosten door algengroei en schaduw door bomen afgewezen. Schade door bomen behoort in het algemeen toch tot het normaal maatschappelijk risico.

Erkenning
De gemeente begrijpt dat het voor sommige mensen vervelend kan zijn om in de schaduw van gemeentelijke bomen te moeten wonen of verblijven. Ook erkent de gemeente dat op sommige plekken ongelukkige ontwerpkeuzes zijn gemaakt die een deel van de huidige overlastklachten veroorzaken. Soms zijn grote bomen dicht bij woningen geplant of staan er meer bomen dan noodzakelijk is.

Relativering
- Bomen zijn een soort zelfregulerend zonnescherm: in de winter hebben ze geen blad en laten dus licht door. In de zomer werken ze als zonnescherm.
- Bomen staan slechts de helft van het jaar vol in het blad.
- De stand van de zon verandert in de loop van de dag en in de loop van het jaar. Locatie en hoeveelheid schaduw veranderen mee.
- Bomen hebben ook een verkoelende werking op warme dagen. Dit komt niet alleen door het weghouden van licht, maar ook doordat bomen een betere verkoeling geven dan een bebouwde omgeving. Daarmee koelen ze beter dan welk zonnescherm dan ook.
- Als iemand zonnecollectoren aanbrengt op zijn dak, is het aan hem om het rendement daarvan vooraf in te schatten, met inachtname van de omgeving. Van eenieder mag worden verwacht dat hij begrijpt dat bomen in de directe omgeving van een collector de opbrengst verminderen.

Preventiemogelijkheden en oplossingen

Preventie:

Het huidig beleid van de gemeente voorziet al in het toepassen van beter passende boomsoorten en het planten op de juiste plekken. Bij renovaties en reconstructies is het belangrijk dat er een goede afweging wordt gemaakt tussen het planten van bomen vanuit het oogpunt van algemeen belang en de mogelijke hinder die bewoners kunnen ondervinden van schaduw. Omdat het cluster groen veel kennis heeft van sortiment en bijbehorende eigenschappen worden ontwerpen door dat cluster getoetst.

Mogelijke oplossingen:

Snoeien

Schaduw kan worden beperkt door boomkronen uit te lichten of in te nemen. De boom zal als reactie hierop nieuwe takken gaan aanmaken om dit verlies te compenseren, waarmee het effect van het snoeien slechts van tijdelijke aard is. Dit zal periodiek moeten worden herhaald. Het snoeien van boomkronen om deze overlastredenen moet dus worden gezien als een beheermaatregel die aanvullend is op het bestaande maatregelenpakket. Het is daarmee een structurele extra kostenpost.

Kandelaberen

Kandelaberen is een vorm van snoeien waarbij alle takken tot op de gesteltakken, op 1 tot 1,5 vanaf de stam worden afgezaagd. Een boom met ‘stompen’ blijft over. Omwille van de impact van deze maatregel is hiervoor een omgevingsvergunning vereist voordat de boom voor het eerst ‘op stompen’ wordt gezet. Het probleem met schaduw is daarmee grotendeels verholpen. Ook hierbij geldt echter dat dit effect mogelijk van korte duur is. Gekandelaberde bomen zorgen snel voor hergroei. Omdat de takken op een onnatuurlijke wijze zijn weggehaald, ontstaat ook een onnatuurlijke en zwakke takaanhechting. Tijdig opnieuw snoeien is nodig om gevaarlijke situaties te voorkomen. Daarmee is kandelaberen een structurele hoge kostenpost. Daarnaast kunnen de grote snoeiwonden invalspoorten voor schimmels en andere aantasters zijn, waardoor bomen verzwakken. Ook heeft deze maatregel vaak wortelsterfte en mogelijk instabiliteit tot gevolg. Niet alle boomsoorten zijn geschikt om te kandelaberen. Daarom wordt kandelaberen van volwassen bomen alleen als noodmaatregel toegepast, bij soorten die daarvoor geschikt zijn.

Dunnen

Met het dunnen van een bomenrij vermindert aanvankelijk de hoeveelheid schaduw. Dit is echter van tijdelijke aard. Ook hierbij geldt dat de boomkronen deze gelegenheid aangrijpen om de vrijgekomen ruimte in te nemen. De opengevallen ‘gaten’ worden opgevuld met takken van de overblijvende bomen. Als voorwaarde geldt hierbij dat deze maatregel alleen verantwoord kan worden genomen als de boomkronen nog niet in elkaar zijn gegroeid. Wordt er gedund in een houtopstand met ineen gegroeide kronen? Dan blijft een houtopstand over met allemaal slecht ontwikkelde kronen die zowel qua onderhoud als beeldkwaliteit te wensen over laat. Bij dunning verandert de fysieke windbelasting op de overblijvende bomen met mogelijk gevaar voor windworp. Sommige boomsoorten zijn ongeschikt voor deze maatregel. Denk bijvoorbeeld aan beuken en haagbeuken die gevoelig zijn voor zonnebrand. Soms is het mogelijk in een bomenrij te dunnen en toch een groene aanblik te behouden. Er zijn voorbeelden van straten in heel Meierijstad waar destijds veel bomen zijn geplant, waarschijnlijk met de bedoeling snel een groen straatbeeld te creëren. Voorwaarde voor een succesvolle dunning is dat de dunning tijdig wordt uitgevoerd, dus voordat de kronen in sluiting zijn gekomen.

Verwijderen en/of vervangen

Het verwijderen van bomen is de meest effectieve manier om overlast op te lossen. De bron wordt immers weggenomen. Echter: met het weghalen van de bomen worden ook positieve waarden weggehaald. Dat is in strijd met het beleid. Daarnaast is de ervaring dat meestal slechts een deel van de straatbewoners ontevreden is en klaagt. Tevreden bewoners laten meestal niet van zich horen. Dit kan onder andere voortkomen uit vrees om niet solidair te zijn met buurtgenoten die hebben geklaagd. Bomenrijen verwijderen omwille van overlast gebeurt slechts sporadisch. Dit is met het oog op de beleving: het straatbeeld verandert aanzienlijk als er ineens helemaal geen bomen meer staan. Dit kan dan ook alleen in bijzondere situaties, waarbij heel duidelijk sprake is van een verkeerde soort of een foute locatiekeuze. Vaak gaat het dan om situaties waarbij de ondergrondse groeiplaats en/of de afstand tot particuliere percelen of gebouwen niet zijn afgestemd op de omvang die de boom uiteindelijk gaat bereiken.

Ook moet duidelijk zijn dat het merendeel van de straatbewoners de bomen echt weg wil hebben. In de overwegingen speelt ook de levensverwachting van de bomen mee. Als uit een deskundigenbeoordeling blijkt dat de bomen nog lang in goede gezondheid kunnen blijven staan, pleit dat in het voordeel van het boombehoud.

Standpunt gemeente
Vanuit juridisch oogpunt bestaat zelden een noodzaak tot het uitvoeren van maatregelen. Het feit dat op sommige locaties minder gelukkige keuzes zijn gemaakt ten aanzien van standplaats of soort, geeft echter wel aanleiding om deze klachten zorgvuldig te beoordelen. Niet zozeer omdat er sprake is van hinder, maar wel omdat een goede aanpak op een dergelijke plek meerdere doelen kan dienen:

- structurele vermindering van kosten voor de gemeente;
- hogere burgertevredenheid.

In dergelijke gevallen is de overlastklacht de aanleiding tot herbezinning, maar een dergelijk initiatief kan ook vanuit de gemeente zelf komen.

Bij de afweging spelen de volgende zaken mee:

- De status van de boom: beschermde bomen, waaronder de hoofd- en wijkgroenstructuur zijn het belangrijkste groene kapitaal van de gemeente. De wens bestaat om die bomen duurzaam in stand te houden en zo oud en groot mogelijk te laten worden. Voortijdig rooien of verkleinen past daar niet bij. In ´gewone´ woonstraten bestaan meer mogelijkheden om maatregelen te treffen.
- Het gewenste (straat-)beeld: als door de ontwerper destijds bewust is gekozen voor bomenrijen of groepen om hiermee een specifiek beeld te creëren, is het niet wenselijk om er daar één tussen uit te halen ten behoeve van een individueel belang.
- Technische eisen: is de kwaliteit van de standplaats toereikend om de boom op deze plek duurzaam in stand te houden? Dit wordt getoetst aan de eisen in het Kwaliteitshandboek.
- Duurzaamheid oplossing: heeft de beoogde oplossing consequenties voor de kwaliteit van de boom zelf? Denk aan de kwaliteit van takaanhechting, conditie enzovoorts.
- Kosten: is sprake van een eenmalige investering met een blijvend (goedkoper) resultaat? Of betreft het een maatregel met een repeterend karakter die de onderhoudskosten structureel omhoog brengt? Waar mogelijk hebben maatregelen met een blijvend resultaat de voorkeur. Denk aan het dunnen of rooien.
- Is de vraag redelijk en klopt de motivering van de aanvrager? Hiervoor is een juridische toets nodig.
- Wat zijn de mate en de duur van de overlast? Hiervoor is een buitenopname nodig.
- Heeft de schaduwoverlast betrekking op voor- of achtertuin? In de achtertuin is vaker sprake van gebruik en zal schaduwoverlast sterker worden ervaren dan in een voortuin.
- Is het een klacht die slechts bij één individu voorkomt? Of is het een klacht die bij het merendeel van de straatbewoners voorkomt? Een zonnecollector is een voorbeeld van een typisch individueel belang. Alleen dat individu heeft belang bij het verwijderen van een boom. Het is niet te verantwoorden om de gemeentelijke bomenrijen te onderbreken en uit te hollen omwille van dergelijke individuele belang.
- Precedentwerking van de maatregel; daarbij moet rekening gehouden worden met de verdere werking die van deze maatregelen uitgaat. Een boom staat namelijk vaak niet alleen, maar met meerdere in een straat en dergelijke. Het snoeien van een boom kan maken dat alle schaduw gevende bomen in de omgeving gesnoeid moeten worden omdat meerdere burgers klagen over schaduw.
- Het karakter van de omgeving: in een straat met grote, boomrijke voortuinen kan een gemeentelijke boom soms verdwijnen zonder dat het groene karakter van de straat aanzienlijk vermindert. Is echter sprake van een grijze, stenige straat? Dan zal de gemeente extra zuinig zijn op haar bomen.
- Ecologische waarde: als een bosje, bomenrij of laan bekend is, of kan worden verwacht dat dit een belangrijke ecologische functie vervult, weegt dit mee in de keuze van de maatregel.
- De voorzienbaarheid van de situatie: als burgers een woning in een boomrijke omgeving kopen, kunnen zij voorzien dat zij van die bomen zowel lusten als lasten zullen hebben.

Boomwortels in tuinen

Waar gaat het over?
Wortels van gemeentelijke bomen schieten door in particuliere tuinen. In sommige gevallen wordt dat als hinderlijk ervaren omdat de grond moeilijk bewerkbaar is, verharding of bouwwerken niet netjes kunnen worden gerealiseerd of omdat bijvoorbeeld de planten in de sier- of moestuin slechter groeien.

Juridisch kader
Zie paragraaf 'doorschietende wortels op particulier terrein - wortelkaprecht'.

Erkenning
Het kan vervelend zijn als een perceeleigenaar zijn tuin niet zonder beperkingen kan inrichten of beheren.

Relativering
De burger mag zelf tijdig ingrijpen als (te veel) boomwortels zijn perceel ingroeien. Uiteraard onder de voorwaarde dat de boom daardoor niet onherstelbaar beschadigt of onveilig wordt. Groeien wortels in tuinen? Dan heeft de perceeleigenaar onvoldoende van zijn wortelkaprecht gebruik gemaakt om die wortels in een eerder stadium te weren. Daarnaast zijn boomwortels onmisbaar voor bomen. Bomen vormen een belangrijk onderdeel van de openbare ruimte. Wortels zoeken daarbij hun eigen weg, ook naar particuliere tuinen.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Waar mogelijk plant de gemeente haar bomen steeds meer op ruime afstand van perceelgrenzen. Voor de boom zelf kan het immers erg ongunstig zijn als een perceeleigenaar gebruikt maakt van het wortelkaprecht waardoor de boom eenzijdig niet kan wortelen. Daarbij speelt mee dat een boom dicht bij een erfgrens niet alleen leidt tot doorschietende wortels, maar ook veel schaduw geeft in de tuin. Veel straatprofielen zijn echter zo smal dat het niet mogelijk is om op afstand van erfgrenzen te planten. Afhankelijk van de situatie moet worden afgewogen wat de hoogste prioriteit heeft: de aanwezigheid van straatbomen om een fraai straatbeeld te creëren of het weglaten van bomen om overlast voor individuele perceeleigenaren te voorkomen. Daarnaast kan het probleem van doorschietende wortels worden beperkt door een zorgvuldige soortkeuze. Een boom van de tweede of derde grootte heeft een kleiner wortelpakket dan een boom van de eerste grootte. En de ene soort onttrekt meer vocht en voeding aan (tuin)grond dan de andere. Een vlakwortelaar als de berk staat er bijvoorbeeld om bekend dat hij veel vocht onttrekt aan zijn directe omgeving.

Standpunt gemeente
Van de gemeente is redelijkerwijs niet te verlangen dat zij elke boom controleert op het doorschieten van wortels. De gemeente stelt zich hierin reactief op. Als klachten binnenkomen wordt als volgt gewerkt:

- De burger dient aan te tonen dat sprake is van ernstige overlast, door wortels vrij te graven op eigen terrein.
- In overleg met de opzichter of andere groendeskundige van de gemeente wordt besloten welke wortels door de burger mogen worden verwijderd en op welke wijze dat verantwoord kan gebeuren. In dat overleg wordt de burger op de hoogte gebracht van zijn recht op wortelkap én van zijn verantwoordelijkheden om dit verantwoord te doen.
- De burger dient wortels op zijn terrein te verwijderen.
- Kan een burger vanwege een bouwwerk niet via het eigen terrein bij de wortels komen, dan verleent de gemeente de burger toegang via de openbare ruimte. Dat mag alleen in het bijzijn van medewerkers van de gemeente.

De burger kan herhaling van het probleem voorkomen door in het vervolg periodiek doorschietende wortels weg te nemen. Daarom doet de gemeente geen investeringen ten behoeve van preventie. In incidentele gevallen kan de gemeente ondersteuning bieden door het plaatsen van wortelschermen. Dit gebeurt alleen als:

- het gaat om situaties waarbij de gemeente betrokken is om de openbare verharding open te graven ten behoeve van bereikbaarheid van het particulier perceel
- herhaling van het probleem kan worden verwacht en de gemeente daarom ook vaker zal moeten ondersteunen
- het gaat om bomen die voor de gemeente van grote waarde zijn zoals hoofd- en wijkgroenstructuur en in geval van beschermde bomen.

Boomwortels in riolering

Waar gaat het over?
Boomwortels zijn altijd op zoek naar plekken waar ze zo veel mogelijk vocht en voedingsstoffen kunnen putten. Lekkende rioolstelsels zijn daarvoor een uitstekende bron. Rioolbuizen waarin scheuren zitten of waarvan naden niet geheel sluiten of poreus zijn, zijn potentiële voedingsbronnen voor boomwortels. Wortelgroei in rioolbuizen leidt in ernstige gevallen tot rioolverstoppingen of zelfs tot overstromingen binnenshuis.

Juridisch kader
Ook hier geldt dat in beginsel een eigenaar van een perceel gebruik moet maken van het wortelkaprecht om te voorkomen dat wortels zijn perceel ingroeien. Rechtspraak gaat ervan uit dat slechts dan ingroei in het riool kan plaatsvinden als al een beschadiging aanwezig was. De gemeente heeft geen ‘betaalplicht’ bij schade, maar wel een ‘doeplicht’ om te helpen de situatie op te lossen. Bijvoorbeeld door de straat of het trottoir open te leggen.

Erkenning
Het is bijzonder vervelend als rioolwater niet wegloopt.

Relativering
In de meeste gevallen is een lekkend riool de oorzaak dat wortels er naar toe groeien en het riool binnen dringen. De oorzaak ligt dan meer bij het riool dan bij de boom.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Oude (gres)riolen en lekkende aansluitingen zijn een invalspoort voor boomwortels. Het vervangen van het riool neemt de overlast weg. Wordt het hoofdriool vervangen? Dan kan er ook gekeken worden of de bomen wellicht ook vervangen moeten worden om overlast in de toekomst te voorkomen. In die overweging spelen ook de status van de boom en de levensverwachting van de boom mee. Een beschermde boom die nog jarenlang zijn functie kan vervullen, wordt niet snel vervangen. Is het niet mogelijk om het riool te vervangen, dan kan het riool open gefreesd worden. Dit is echter slechts een tijdelijke oplossing.

Standpunt gemeente
Het is voor de gemeente ondoenlijk en onbetaalbaar om alle bomen te controleren op het doorgroeien in particuliere riolering. Komt een klacht binnen van een verstopte riolering? Dan handelt de gemeente als volgt:

- De particulier vult een machtigingsformulier in voor betaling van de onderzoekskosten.
- De gemeente voert het onderzoek uit om te bepalen waar de verstopping zich bevindt.
- Zit de verstopping op gemeentelijk terrein? Dan wordt de machtiging vernietigd en draagt de gemeente de onderzoeks- en herstelkosten.
- Zit de verstopping op particulier terrein? Dan worden de onderzoekskosten middels de machtiging aan de particulier doorberekend. Het is het de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om te zorgen voor een goed sluitend riool en tijdig wortels te verwijderen.
- Als het nodig is om daarvoor de openbare verharding open te breken, ondersteunt de gemeente daarbij.
- Bij een verstopping op particulier terrein moet de burger zelf de reparatie aan het riool uit (laten) voeren en de kosten daarvan dragen.

Schade aan (bouw-)werken

Waar gaat het over?
Boomwortels kunnen doorgroeien tot tegen of onder particuliere bouwwerken. Zodra de dikte van die wortels gaat toenemen, kunnen scheuren in muren ontstaan. Daarnaast kunnen takken schuren tegen gevels, daken of ramen waardoor schade ontstaat.

Juridisch kader
Schade kan ontstaan indien een gemeenteboom tegen een bouwwerk aangroeit of ondergronds de fundering

aantast. Ook hier geldt in beginsel dat een eigenaar gebruik moet maken van zijn wortelkaprecht. Soms is dit echter niet mogelijk. Ook hier geldt dat een gemeente geen betaalplicht heeft, maar wel een meewerkplicht/doeplicht om de situatie op te lossen.

Erkenning
Openbare bomen worden geplant met het doel een meerwaarde te betekenen voor de maatschappij. Eenieder dient enige hinder te accepteren, maar schade is een ander verhaal. Dat gemeentelijke bomen schade veroorzaken is ook zeker niet de intentie van de gemeente.

Relativering
Aantoonbare schade aan bouwwerken is niet te relativeren. Uit de klachten van de afgelopen jaren blijkt echter dat er weinig klachten binnenkomen als gevolg van schuurtakken. Bij nader onderzoek bleken die klachten vaak wat overdreven. Er was geen sprake van aantoonbare schade en er was maar zelden aanleiding om maatregelen te nemen.

Figuur 9: Schade aan bouwwerken (Overlastbeleid Schijndel)

Preventiemogelijkheden en oplossingen
In de meeste gevallen staan bomen op een redelijke afstand van de erfgrens. Eigenaren kunnen hun bouwwerk beschermen door het weren van wortels op de erfgrens. Is de enige oplossing om de schade te herstellen/voorkomen het kappen van de boom(wortel), maar is dat onaanvaardbaar? Dan zal de gemeente in overleg met de benadeelde een oplossing moeten ontwerpen en een standpunt over de aansprakelijkheid moeten innemen.

Standpunt gemeente
Van de gemeente is redelijkerwijs niet te verlangen dat zij elke boom controleert op het doorschieten van wortels. De gemeente onderneemt daarin geen actie. De reguliere snoeironden moeten voorkomen dat takken gaan schuren tegen bouwwerken. Als klachten binnenkomen, wordt als volgt gewerkt:

- De burger dient aan te tonen dat sprake is van schade, door wortels vrij te graven op eigen terrein.
- In sommige gevallen is dat onmogelijk. Bijvoorbeeld als een bouwwerk op de erfgrens staat. In die gevallen mag hij het probleem aantonen door vanaf openbaar terrein vrij te graven. Dat mag alleen in het bijzijn van medewerkers van de gemeente. Indien nodig ondersteunt de gemeente bij het openbreken van verharding.
- De gemeente maakt een afweging tussen de wenselijkheid van bomen en de overlast voor de burger. Hiermee bepaalt de gemeente of zij maatregelen neemt aan haar bomen (verwijderen/vervangen) of dat de burger in de gelegenheid wordt gesteld om de wortels af te kappen.
- In overleg met de groene opzichter wordt besloten welke wortels door de burger mogen worden verwijderd en op welke wijze dat verantwoord kan gebeuren. In dit overleg wordt de burger op de hoogte gebracht van zijn recht op wortelkap én van zijn verantwoordelijkheden om dit verantwoord te doen.
- De burger dient wortels op zijn terrein te verwijderen

.
Als een bouwwerk op afstand van de erfgrens staat, kan een burger herhaling van het probleem voorkomen door in het vervolg periodiek doorschietende wortels weg te nemen. Hij kan dan werken op eigen terrein en, indien gewenst, zelf een wortelscherm plaatsen. In die gevallen investeert de gemeente niet in preventieve maatregelen.

Als het bouwwerk op de erfgrens staat, betekent dat, dat de gemeente periodiek moet meewerken aan het opengraven van verharding om het kappen van wortels mogelijk te maken. Daarmee is het voor zowel gemeente als burger een repeterend en kostbaar probleem. In die gevallen kan de gemeente wortelschermen plaatsen om herhaling te voorkomen.
Schade door schurende takken voorkomt de gemeente zelf door haar snoeiprogramma. Op plekken waar bomen vlak bij woningen staan, kan het reguliere snoeiprogramma toch onvoldoende zijn om dit probleem te voorkomen. Het huidige snoeibestek voorziet hier niet in, maar in het volgende snoeibestek worden hiervoor bepalingen opgenomen.

Druipende bomen

Waar gaat het over?
Sommige bomen zijn gastheer voor luizen. Die luizen zuigen plantensappen op en scheiden zoete, kleverige, kleurloze druppels uit die vervolgens van de bladeren af vallen. Na enige tijd vestigt de zwarte roetdauwschimmel zich op kleverige substantie. Die wordt daardoor zwart. Dat wordt honingdauw genoemd. Dit wordt als hinderlijk ervaren, omdat deze druppels plakken op de ondergrond. Denk aan verharding, maar ook auto's, ramen en meubilair. Vaak wordt gedacht dat dit alleen voorkomt bij Linden. Het komt echter ook voor bij andere soorten, in meer of mindere mate. Bomen in slechte groeiplaatsen hebben er meer last van dan bomen in goede groeiplaatsen.

Juridisch kader
Een beroep op hinder slaagt zeer zelden. De rechter vindt druppen van linden in verreweg de meeste gevallen dat dit een normaal verschijnsel is waartegen men zelf maatregelen kan nemen. Zoals het afdekken van tuinmeubilair en dergelijke.

Relativering
- Honing- en roetdauw geven een minder fraai beeld, maar richten geen schade aan. Soms wordt schade aan autolak geclaimd, maar dit is nooit bewezen. Schade aan autolak treedt alleen op als de eigenaar verzuimt met regelmaat de auto te wassen.
- De vervuilende plak kan worden weggewassen, tenzij de eigenaar verzuimt dit met enige regelmaat te doen.
- De ergste overlast duurt slechts drie maanden
- In natte zomers valt de overlast mee doordat de regen luizen en honingdauw wegspoelt.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Honingdauw kan alleen bestreden worden door het bestrijden van de luizen, of het toepassen van'luisloze' boomsoorten. Er zijn verschillende biologische methoden ontwikkeld om luizen te bestrijden. Luizen kunnen bestreden worden met:
- lieveheersbeestjes;
- een zoutoplossing;
- knoflookextract;
- biologisch bestrijdingsmiddel Neemazal.

Lieveheersbeestjes
Zodra luizen aanwezig zijn, worden zakjes met larven van lieveheersbeestjes opgehangen. Deze larven eten de luizen op. Bij goed weer kunnen deze larven de luizenpopulatie onderdrukken. Een groot nadeel van deze methode is dat de larven met een stevige hoosbui uit de bomen spoelen. Hoewel de lieveheersbeestjes wel een effect hebben op de populatie luizen, maakt het geen significant verschil in de druip (en dus de ervaren overlast). De weersomstandigheden spelen hierbij wel een rol.

Zoutoplossing
Met een bomennevelspuit wordt een zoutoplossing in de bomen gespoten. Naakte luizen die door deze oplossing worden geraakt drogen daardoor uit. Het nadeel van deze methode is dat niet alle luizensoorten bestreden worden. Schild- en wolluizen zijn niet gevoelig voor de zoutoplossing. Daarnaast moeten luizen direct door het middel geraakt worden. Luizen die niet geraakt worden, gaan niet dood.

Knoflookextract
De gedachte achter deze methode is dat luizen niet houden van blad met een knoflooksmaak. Het knoflookextract wordt aangebracht met een bomennevelspuit in de boomkroon of wordt in de grond tussen de wortels gegoten worden. Het succes van deze maatregel is sterk afhankelijk van het juiste moment van toediening. In Meierijstad zijn hiermee proeven uitgevoerd, maar met een onbevredigend resultaat.

Neemazal

Het middel bevat een natuurlijk extract van de Neemboom. Het middel wordt met een bomennevelspuit aangebracht in de boomkroon. De luizen krijgen het middel binnen tijdens het zuigen aan het blad. De luizen stoppen daarna met eten en gaan dood. Het middel werkt daarbij het beste op jonge exemplaren. De werkingsduur van het middel is ongeveer één week.

Al de bovenstaande methoden zijn in het verleden op meerdere locaties beproefd. De gemeente Helmond heeft onderzoeken laten doen naar de effecten van lieveheersbeestjes, knoflookextract en neemazal. Op de knoflookmethode na hebben alle methoden enig effect op de luizenpopulatie. Op de overlast, dus de daadwerkelijke hoeveelheid druip, hebben geen van de methoden een significant meetbaar resultaat. Veelal hebben de methoden wel een psychisch effect; als burgers zien dat de gemeente actie neemt, ervaren ze de overlast minder. Een flinke hoosbui is het beste middel tegen luizen en de overlast van honingdauw.

Standpunt gemeente
Geen enkele methode biedt een significant verminderde overlastdruk. Daarentegen zijn deze methoden wel vrij kostbaar. Zeker in een tijd van bezuiniging is het niet te verantwoorden om onze middelen in te zetten voor methoden die alleen een psychologische werking hebben. Daarom treft de gemeente geen maatregelen tegen luizen.

Eikenprocessierupsen (EPR)

Waar gaat het over?
Eikenprocessierupsen (EPR) hebben brandharen. Die brandharen hebben weerhaakjes en dringen daardoor gemakkelijk in de huid, luchtwegen en ogen. De reactie daarop verschilt van persoon tot persoon. Vaak is er sprake van irritatie in de vorm van hevige jeuk, rode uitslag en pijn. Bij inademing kan het leiden tot slikklachten en ontstekingen aan de luchtwegen.

Juridisch kader
Een gemeente kan als eigenaar van een boom of beheerder van een terrein te maken krijgen met EPR. Veroorzaakt die EPR schade bij een derde? Dan kan deze de gemeente aansprakelijk houden voor de schade op grond van de ‘onrechtmatige daad’ van artikel 6:162 BW. Onder schade kan ook zeer ernstige overlast worden verstaan. De vraag is dan in hoeverre de gemeente daadwerkelijk aansprakelijk is voor die schade.

Schade
Iemand die schade lijdt, moet wel kunnen aantonen dat er echte schade is en dat deze veroorzaakt is door EPR. Heeft een gemeente echter voldoende gedaan om schade door EPR te voorkomen en kan zij dit aantonen, dan is zij ondanks deze schade niet aansprakelijk. De gemeente heeft dan aan haar ‘zorgplicht’ voldaan.

Rechtspraak
Er is slechts één rechterlijke uitspraak bekend waarbij EPR-bestrijding centraal stond. De rechtbank Roermond 18 juni 2008 rolnr. 81352 stelt daarin dat een gemeente een zorgplicht heeft tot het voorkomen of beperken van overlast door EPR. Dit omdat de rups gevaar kan opleveren voor de volksgezondheid, ook al is de gemeente niet verantwoordelijk voor het ontstaan van EPR. Bij verhoogd gevaar moeten toch afdoende maatregelen genomen worden. Is bestrijden niet mogelijk, dan moet afdoende gewaarschuwd worden. De rechter oordeelt in deze zaak dat:

- de gemeente onderbouwd heeft dat zij structureel heeft geprobeerd EPR ter plaatse te bestrijden. Na ingewonnen deskundigenadviezen mocht de gemeente ervan uitgaan dat het gebruikte bestrijdingspreparaat op het gebruikte tijdstip effectief was.
- weliswaar geen EPR-bestrijdingsbeleid of draaiboek bij de gemeente voor handen was, maar wel aantoonbaar overleg met verschillende deskundigen is geweest. Gemeente kon en mocht vertrouwen op de ingewonnen adviezen.
- gemeente de burgers heeft voorgelicht over de risico’s van EPR.
- de mate waarin EPR bestreden kan worden mede afhankelijk is van factoren waarop de gemeente geen invloed had.
- vaststaat dat de brandharen van de rups vele jaren (vijf tot acht jaar volgens deskundigen) hun gevaarlijke werking blijven behouden, zodat de zorgplicht van een gemeente niet verder kan reiken dan het beheersbaar houden van de overlast.

- schade in dit geval ook een gevolg kan zijn van brandharen, die zijn achtergebleven na bestrijding of van brandharen (uit nesten) van de jaren voorafgaande aan het jaar van geleden schade.

De rechter vindt de gemeente in dit geval niet aansprakelijk.

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
Dieren kunnen gezondheidsklachten krijgen door weidegang in de buurt van EPR. De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren kan in dat geval gevolgen hebben. Deze wet geeft een zorgverplichting die op een ieder rust. Dit houdt in dat een gemeente die terreineigenaar is en weet heeft van dierenleed door EPR op die terreinen, een zorgplicht voor deze dieren heeft. Op die verplichting kan ook gehandhaafd worden.

Relativering
De gemeente is niet verplicht om rupsen te bestrijden. Van de gemeente wordt wel verwacht dat zij weet of er processierupsen in haar bomen aanwezig zijn. Als die aanwezig zijn heeft de gemeente de plicht in te schatten wat de risico's voor de volksgezondheid zijn. Als er risico's zijn, dan is de gemeente verplicht te handelen. Dit handelen kan variëren van het verstrekken van informatie, tot het afsluiten van wegen of het bestrijden van de rupsen. Veruit de beste bestrijding is een kwakkelend voorjaar, zoals die van 2012. Veel regen, kou en flinke hoosbuien staan garant voor een sterke populatieafname.

Erkenning
EPR kunnen een bedreiging vormen voor de volksgezondheid. De brandharen die zich op de rupsen en in de nesten bevinden, kunnen veel overlast veroorzaken bij mens en dier. Indien mensen of dieren in aanraking komen met de brandharen, kunnen allergische reacties ontstaan op huid, ogen en luchtwegen.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Er zijn diverse mogelijkheden om de overlast door EPR te verminderen. Deze methoden verdelen we onder in:

- ontwerp en inrichting
- communicatie en voorlichting
- preventief
- reactief

Ontwerp en inrichting
EPR komen alleen voor in inlandse eiken, zoals de zomereik. Sporadisch wordt de rups in een andere boomsoort gesignaleerd. De rups heeft daarbij de voorkeur voor zomereiken in laanverband, zonder onderbegroeiing. Als gevolg van de grote hoeveelheid eikenlanen in Brabant heeft de rups zich tot een ware plaag kunnen ontwikkelen. Als er minder eikenlanen worden toegepast op locaties waar veel mensen komen, dan is de kans op besmetting door brandharen ook kleiner.

Communicatie en voorlichting
Overlastpreventie begint met voorlichting over het voorkomen van klachten. Informatieverstrekking kan variëren van een publicatie op de website, in de (weekblad) tot informatieborden op locatie. In uiterste gevallen kan een straat worden afgesloten, maar dat is een lastig in te zetten middel.

Preventief
Bij EPR wordt gesproken over preventieve bestrijding ten aanzien van de overlast. De rups wordt dus bestreden nadat deze uit het ei is gekomen, maar voordat deze overlast gaat veroorzaken. Voor het bestrijden van rupsen zijn twee biologische methoden ontwikkeld:

- spuiten met een bacteriologisch middel
- spuiten met nematoden

Beide methoden worden met een bomennevelspuit in de boomkronen gespoten. Vervolgens moet de rups afhankelijk van de methode het middel consumeren (bacteriologisch middel) of er door geraakt worden (nematoden). De rupsen sterven vervolgens. Met name met de bacteriemethode is al veel ervaring opgedaan. Als deze methode bij goede weersomstandigheden wordt ingezet, kan een reductie van 80 tot 90% op de rupsenpopulatie gehaald worden. Een nadeel van de methode is dat alle op dat moment aanwezige rupsen gedood worden, vandaar dat deze methode niet

toegepast mag worden op locaties waar beschermde vlinders aanwezig zijn. Van alle bestrijdingsmethoden is de preventieve methode veruit de goedkoopste oplossing. Hierbij kan efficiënt worden gewerkt doordat grote afstanden achtereen kunnen worden behandeld.

Reactief
Deze methoden worden ingezet nadat de rupsen zichtbaar zijn in de typerende nesten aan takken en stammen. De volgende methoden zijn daarvoor ontwikkeld:

- branden
- opzuigen met een watertank (gierton)
- opzuigen met een industriële stofzuiger
- opzuigen met een mobiele oven
- handmatig plukken

De kosten wisselen per methode. Voornamelijk is dat ook afhankelijk van de locatie van de boom en de locatie van het nest in de boom. Kennis van de inzetbaarheid van de methoden is een vereiste om kostenbewust te beheren.

Branden
Dit is de meest goedkope methode. Het branden van rupsen is echter niet zonder risico. Tijdens het branden worden brandharen door de wervelende lucht verspreid. Daarnaast blijven onverbrande rupsrestanten in de wegberm of plantsoen achter. Daarnaast bestaat de kans op brandschade aan bomen en brandgevaar tijdens droge perioden.

Watertank
Met deze methode worden de rupsen opgezogen in een watertank (gierton) die gevuld is met water. De rupsen inclusief brandharen verdwijnen in de ton. Het vervuilde water moet echter gestort worden. De gestorte rupsrestanten mogen in de grond worden begraven. Hiervoor geldt de voorwaarde dat er een provinciale vergunning is voor de stortplaats en dat de stortplaats tenminste acht jaar onaangeroerd blijft.

Opzuigen industriële zuiger
Ook met deze methode worden de rupsen met brandharen opgezogen. De rupsen komen in een hermetisch afsluitbare zak. Deze zak wordt als gevaarlijk afval ongeopend in een huisvuilverbrandingsoven verbrand.

Opzuigen mobiele oven
Met deze methode worden de rupsen rechtstreeks opgezogen in een infrarood oven. De rupsen verblijven tenminste twee uur in de oven, waarna er alleen as over blijft. In dit as zitten geen actieve brandharen meer, waardoor het als bedrijfsafval gestort mag worden.

Handmatig plukken
Bij het ‘plukken’ van rupsen worden nesten ingespoten met een lijmstof. De brandharen worden daardoor gefixeerd. De nesten worden dan in en plastic zak gevouwen, die direct wordt dichtgeknoopt. De plastic zakjes worden in een hermetisch afsluitbare ton gedaan. Deze ton wordt als gevaarlijk afval ongeopend in een vuilverbrandingsoven verbrand.

Standpunt gemeente
Het is niet onze intentie om de EPR binnen onze gemeentegrenzen volledig uit te roeien. Dat is ondoenlijk en onbetaalbaar. De gemeente steekt in op het beheersbaar houden van het overlastprobleem. Dat betekent dat wordt gefocust op de locaties waar plaagdruk en risico het grootst zijn.

De preventieve methode is het goedkoopst en het meest effectief. Daarom hanteert de gemeente deze methode. Omdat dit middel ook andere rupsen doodt wordt selectief gewerkt. Gebieden waarin beschermde vlinders voorkomen, worden niet gesproten. Daarnaast worden alleen locaties gespoten waar ooit EPR zijn geconstateerd en waar de gebruiksintensiteit het rechtvaardigt om hier te spuiten. Om te voorkomen dat het areaal te bespuiten bomen elk jaar groter wordt, wordt ook af en toe geprobeerd enkele locaties niet meer te spuiten. Komen ondanks de preventieve methode toch rupsen voor? Dan worden deze verwijderd door middel van de zuigmethode.

Deze gecombineerde methode wordt toegepast sinds 2002 en de plaagdruk is al enkele jaren stabiel. Deze methode wordt voortgezet maar de ontwikkelingen in de markt worden op de voet gevolgd.

Verhardingsopdruk door boomwortels op openbaar terrein

Waar gaat het over?

Verhardingsopdruk is een gevolg van een natuurlijk mechanisme in een boom. Boomwortels worden door de boom zodanig 'gestuurd' dat ze de boom goed in de grond verankeren.
Daarnaast zorgt de boom ervoor dat zijn wortels voldoende lengte en diepte hebben om voldoende voeding en vocht op te kunnen nemen voor een goede groei. Daarbij zijn boomwortels opportunisten. Waar ruimte, vocht en voeding zijn, stuurt de boom zijn wortels heen. Daarom komen ze vaak vlak onder de verharding voor. Zodra de diktegroei begint, begint ook de opdruk van verharding. Voor een boom zijn die ruimte, vocht en voeding zijn eerste levensbehoeften. Daarom is het doorgaans onmogelijk dit mechanisme te remmen. Boomwortels drukken met een kracht van 1,6 MPa om zichzelf te verankeren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat opsluitbanden en verharding compleet worden weggedrukt.
Het afzagen van boomwortels biedt slechts zelden een structurele oplossing. Omdat een boom zijn wortels niet kan missen, start hij direct met het aanmaken van nieuwe wortels. Vaak schieten de afgezaagde wortels opnieuw uit, zodat het probleem van vooraf aan begint. Het is een tweeledig probleem:

- Voor het netjes en veilig houden van de weg is het vaak nodig boomwortels te verwijderen.
- Voor het gezond en veilig houden van de bomen is wortels weghalen erg onwenselijk.

Juridisch kader

Opdruk wegen en dergelijke door wortels

De gemeente is niet alleen verantwoordelijk voor haar bomen als boomeigenaar, maar ook verantwoordelijk voor het instandhouding van veilige openbare wegen en de daarbij horende trottoirs. Deze verantwoordelijkheid als wegbeheerder heeft zij op grond van de Wegenwet. Dit houdt in dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor zoveel mogelijk voorkomen van door bomen veroorzaakte hinderlijke of gevaarlijke verhardingsopdruk. Komt een gemeente deze verplichtingen niet na dan kan zij op grond van artikel 6:174 BW aansprakelijk worden gehouden voor het ontstaan van schade.

Aansprakelijkheid voor schade

Weggebruikers kunnen schade oplopen door wegverharding die is opgedrukt. De rechter oordeelt zwaarder bij schade door gebrekkige wegen dan in gevallen waarbij bomen schade of letsel veroorzaken. (vallende takken, omvallende bomen). De aansprakelijkheid die de gemeente heeft voor het beheer van de wegen noemt men risicoaansprakelijkheid in plaats van de bij bomen geldende schuldaansprakelijkheid. Dit houdt een verzwaring van de aansprakelijkheid in. Komt de schadevordering bij de rechter, dan zal deze ook hier kijken naar de omstandigheden van het geval. Wegen die veel gebruikt worden door fietsers zullen sneller reden geven tot handelen dan wegen die door minder kwetsbare groepen worden gebruikt. Ook de omgeving kan van belang zijn. Staan daar ziekenhuizen of bejaardenhuizen dan dient naar een lager afwijkingsniveau te worden gestreefd. De gemeente heeft een taak tot beheer, maar de gebruiker moet zeker ook opletten. Een racefietser die met slecht zicht zijn snelheid niet aanpast, heeft zelf ook schuld aan schade mocht hij komen te vallen door verhardingsopdruk. Ook de bekendheid met verhardingsopdruk in de eigen woonomgeving maakt een beroep op vergoeding van schade lastiger. Wel moet een gemeente handelen indien sprake is van een gevaarlijke situatie. Dit kan inhouden dat er gewaarschuwd wordt of de gevaarlijke situatie wordt weggenomen De gemeente hanteert voor het wegbeheer de normen die zijn vastgelegd in richtlijnen voor veilig wegbeheer van het CROW1. Hierbij wordt de noodzaak tot ingrijpen gemaakt op grond van de ernst van opdruk. Tevens kiest de gemeente voor een op grond van het budget te hanteren risiconiveau, dat niet onder het minimum komt. Schade aan wegen wordt in de gemeente Meierijstad onderverdeeld in de categorieën 'licht', 'matig' en 'ernstig'. Bij ernstige schade gaat de gemeente over tot actie. De gemeente Meierijstad gaat uit van een 'ernstige' oneffenheid bij 30 mm incidenteel hoogteverschil. Bij de grotere 'dwarsonvlakheid' is bij 40 mm 1 Kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. hoogteverschil sprake van ernstige oneffenheid. Bij dergelijke oneffenheden zal de gemeente handelen.

Erkenning

Het is bijzonder onwenselijk als schade of letsel ontstaat door oneffenheden in de weg of omvallende bomen. Met bovenstaande werkwijze opereert de gemeente zodanig dat zij net binnen de landelijk geaccepteerde norm zit. Aansprakelijkheidsstelling kan daarom waarschijnlijk worden afgewend. Dit neemt echter niet weg dat nog wel valpartijen kunnen voorkomen.

Relativering
Van burgers wordt ook oplettendheid verwacht als zij zich in de openbare ruimte begeven.

Preventiemogelijkheden en oplossingen
Kwalitatieve aanleg
Het opportunistisch gedrag van bomen heeft zijn voordelen: als een boom voldoende voeding, lucht en vocht kan vinden in zijn groeiplaats, gaat een boom niet buiten zijn groeiplaats zoeken. Bewortelingsgedrag van een boom is dus tot op zekere hoogte te sturen. Het is belangrijk om goede groeiplaatsen aan te leggen met voldoende omvang. Bij nieuwe aanplant wordt daarom gewerkt conform het Kwaliteitshandboek Bomen dat deel uitmaakt van het bomenbeleidsplan.
Wortelschermen
Het plaatsen van wortelschermen wordt in sommige gevallen als oplossing gezien. Dit zijn kunststof schermen die een verticale barrière vormen tussen boomwortels en verharding of kabelen leidingzone. In het vakgebied bestaan echter ernstige twijfels over de werking daarvan. Boomwortels zoeken toch hun weg. Bij geen 100% sluitende constructie, groeien ze toch onder, boven of tussen de schermen door. Dat kan dus ook gebeuren als een scherm na aanleg beschadigd raakt. Daarnaast is het vanuit boomtechnisch oogpunt onwenselijk om boomwortels in te sluiten als sprake is van een te kleine groeiplaats. Daarmee zou juist het beruchte ‘bloempoteffect’(boom in te kleine groeiplaats) ontstaan.

Boom of verharding verwijderen
De meest effectieve manier om het knelpunt tussen boom en verharding op te lossen, is het verwijderen van één van de twee. Een boom met weinig meerwaarde kan worden verwijderd. Op sommige plekken is het niet nodig om tweezijdig trottoirs te hebben en kan wellicht verharding worden verwijderd. Ook het vergroten van een boomspiegel valt onder deze oplossingen, mits daarmee voldoende doorloopbreedte op trottoirs overblijft. Het grootste voordeel is dat het een structurele oplossing biedt. In sommige gevallen is wel sprake van een dure maatregel. Bijvoorbeeld als een compleet trottoir wordt verwijderd en omgevormd tot plantvak.

Verharding omhoog straten, eventueel in combinatie met ander materiaal
In enkele gevallen kan verharding glooiend omhoog worden gestraat. Eventueel kan er hierbij voor worden gekozen om in plaats van de bestaande verharding een water- en zuurstof doorlatende open verharding terug te brengen. Denk bijvoorbeeld aan een lichtgebonden gravel. Dit is wenselijk als een boomwortel niet mag worden verwijderd maar de verharding wel vrij moet zijn van scherpe hoeken. Het kan echter alleen als het ophogen van de verharding geen consequenties heeft voor waterafvoerend vermogen van de verharding, de verharding nog wel bruikbaar blijft voor het verkeer en voldoende opgesloten blijft. Een belangrijk nadeel aan deze methode is dat het geen structurele oplossing biedt. Bij diktegroei van de wortel, zal de verharding toch weer omhoog worden gedrukt waardoor deze minder bruikbaar wordt voor het verkeer en zijn opsluiting verliest. Het plaatselijk werken met andere verhardingen kan de beeldkwaliteit verminderen.

Groeiplaatsconstructies (algemeen)
In en op een bestaand maaiveld kan een constructie worden gemaakt die ervoor zorgt dat direct onder de verharding een luchtlaag ontstaat. Dit is een uitstekende remedie tegen verhardingsopdruk, omdat boomwortels niet groeien in een ‘loze’ ruimte. Onder de constructie staat de ruimte ter beschikking aan het wortelstelsel van de boom. Drie nadelen van dergelijke groeiplaatsconstructies zijn:
a. het kostenplaatje;
b. de ontoegankelijkheid van de ondergrond;
c. beperkingen voor mindervaliden (niet in alle gevallen).

Ad. a Als de ´brug´ over grotere lengte moet worden toegepast of geschikt moet zijn voor zwaarder verkeer, zijn de kosten van deze constructie hoog.
Ad b. De systemen bestaan, na aanleg, allemaal uit een vrij star geheel. Graafwerk wordt daarmee bemoeilijkt. Dit kan problematisch zijn bij aanwezigheid van kabels en leidingen.
Ad. c. Ter plaatse van de wortelbrug kan een hoogteverschil ontstaan met de rest van de verhardingen in de omgeving. Indien dit over een te kleine afstand wordt overbrugd, kan de verharding onbruikbaar worden voor

bepaalde doelgroepen. Denk bijvoorbeeld aan ouderen die moeilijk ter been zijn, gebruik maken van een loopstok of rollator en-of gehandicapten als rolstoelgebruikers.

Een belangrijke voorwaarde aan deze systemen is dat het technisch gezien wel mogelijk moet zijn om een hoger maaiveld te hebben. Daarnaast is een belangrijke voorwaarde dat de systemen kunnen worden aangebracht tussen of op bestaande wortels.

Hieronder worden daarom slechts drie varianten beschreven. Bij nieuwe aanleg is het scala aan mogelijkheden veel groter. In dit stuk betreft het echter bestaande situaties. Dit rapport beperkt zich tot de varianten:

- Zwevende bestrating
- Wortelbrug (watershells)
- Sandwichconstructies

Zwevende bestrating
Een zwevende bestrating bestaat uit stalen pijlers die in de bodem worden gebracht. Daarop wordt een stalen plaat aangebracht die de verharding draagt. Dit systeem onderscheidt zich van andere systemen door de flexibiliteit in maatvoering. De pijlers hebben geen vaste hart-op-hartafstanden. Dat maakt het mogelijk om ze strategisch te plaatsen en de belangrijkste boomwortels te ontzien.

Wortelbrug (watershells)
Het systeem met watershells wordt gedragen door een grid van kunststof pijlers. Daarop worden kunststof cassettes aangebracht die door hun (doorgaans gebogen) vormgeving een zeer hoge draagkracht hebben. Op die cassettes en in de pijlers kan beton wordt gestort. Daarmee kunnen heel plaatselijk wortelbruggen worden gevormd. Het is ook mogelijk om complete verhardingsoppervlakken in een dergelijke constructie uit te voeren. Detail watershell-wortelbrug (bron: Waterblock bv)

Sandwichconstructies
Bij andere systemen wordt een laag prefab kunststof elementen aangebracht op of bovenin bestaand maaiveld. Die elementen hebben een open structuur waardoor deze zorgen voor een luchtlaag. Ook is het mogelijk om een deel van de kratten op te vullen met een voedingsrijk substraat. Daardoor spoelen geleidelijk voedingsstoffen uit naar de onderliggende bodem waarin de boom al is geworteld. Het bestaande maaiveld moet daarbij of afgegraven kunnen worden of minimaal 15 cm opgehoogd kunnen worden.

Wortelkap en verhardingsherstel
Tot op heden worden locaties met verhardingsopdruk hersteld door wortels te verwijderen en de verharding te herstellen. Dit is geen duurzame oplossing op de volgende redenen:

- Deze maatregel moet enkele jaren later opnieuw worden uitgevoerd omdat de boom nieuwe wortels gaat aanmaken en opnieuw gaat opdrukken. Hiermee is het een repeterende hoge kostenpost.
- De boom kan instabiel raken door het wortelverlies. Hiermee ontstaat een verhoogd risico op omvallen en is de gemeente genoodzaakt om deze bomen (op zijn minst) intensiever te controleren.
- De boom moet veel energie steken in het herstellen van de snoeiwonden aan zijn wortels. Dat gaat ten koste van zijn groeikracht en conditie. Bomen kunnen daarmee voortijdig aan vervanging toe zijn.

Groeiplaats verbeteren
Een aantal maatregelen heeft veruit het meeste effect als ze worden gecombineerd met groeiplaatsverbetering. Door een groeiplaats te vergroten en/of kwalitatief te verbeteren kan (nieuwe) wortelgroei in de juiste richting worden gestuurd. Daarmee kunnen wortels omlaag worden gebracht. Een belangrijke voorwaarde voor succes is een vooronderzoek waarbij stabiliteit van de boom en voedingsbehoefte van de boom in beeld worden gebracht. Bestrating wordt opgenomen waarna de bestaande grond wordt verwijderd. Deze wordt vervangen door geschikt bomensubstraat. Dit kan, afhankelijk van de draagkrachtbehoefte, bomenzand of bomengranulaat zijn. Op plekken waar al boomwortels aanwezig zijn, wordt grond verwijderd door middel van wegzuigen. Ook kan worden gedacht aan maatregelen zoals ploffen (doorbreken van storende lagen) en het aanbrengen van verticale pijlers tussen groeiplaats en grondwater om problemen met de waterhuishouding op te lossen.

Beperken hoeveelheid organische stof
Bij alle maatregelen geldt een belangrijke factor voor falen of succes. Dit is de hoeveelheid organische stof. Een boom wortelt immers alleen op een plek waar hij lucht, vocht en voeding kan vinden. Is geen voeding aanwezig? Dan zal de beworteling beperkt blijven. Het is daarom heel belangrijk dat onder verharding schoon cunetzand wordt gebruikt dat niet vervuild is met organische stof.

Standpunt gemeente
Er is een kentering nodig in de wijze waarop de gemeente met het probleem van verhardingsopdruk om gaat. Het is niet meer te verantwoorden dat de gemeente jaarlijks veel geld besteed aan het verhelpen aan opdruk, terwijl de wijze waarop dit gebeurt leidt tot een verlies aan kwaliteit en veiligheid van het bomenbestand. De gemeente streeft naar een veilige leefomgeving waarin het veilig houden van bestrating en bomen in een gezonde balans verkeert. Dus natuurlijk blijft de gemeente verhardingen herstellen, maar het pakket aan maatregelen wordt verruimd. Daarom wordt gewerkt volgens de volgende richtlijnen.

Nieuwe aanleg conform kwaliteitshandboek
Bij nieuwe aanleg wordt gewerkt conform het Handboek Bomen. Daarmee wordt herhaling van dit kostbare probleem in de toekomst voorkomen. Eén van de belangrijkste pijlers van dit 'nieuwe werken' moet zijn dat bomen zo veel mogelijk in open grond worden geplant en niet meer in verharding. Daarnaast geldt daarbij ook de stelregel: liever minder bomen op de juiste wijze geplant dan veel bomen in een marginale standplaats. Gemeente Meierijstad heeft de ambitie om zelf een aanvullend kwaliteitshandboek op te stellen. In dit kwaliteitshandboek dienen inrichtingsprincipes verder uitgewerkt te worden waar het Handboek bomen tekortkomt.

Bewuste keuzes
In bestaande situaties wordt bewust gekozen. Het belang van de boom wordt gewogen tegen de noodzaak om op een plek verharding te hebben. Waar mogelijk stapt de gemeente af van de huidige werkwijze waarbij 'de kool en de geit gespaard worden' omdat dit tot continue en repeterende conflictsituaties leidt. In de hoofdgroenstructuur en wijkgroenstructuur wordt veel waarde gehecht aan duurzame instandhouding van bomen en groen. Daarom is de gemeente daar bereid hogere investeringen te doen dan op andere locaties. Anderzijds durft de gemeente op sommige plekken ook te kiezen voor het verwijderen van bomen. Hoe die keuze voor de juiste technische maatregel wordt gemaakt, vindt u in de 'keuzematrix maatregelen' in bijlage 1 en 2. Ook in deze twee matrixen is duidelijk te zien dat onderscheid bestaat tussen bomen in de hoofd- en wijkgroenstructuur en de bomen daarbuiten. Om het verschil tussen groen in de structuren en de overige bomen te verduidelijken, vindt u de speerpunten daarvan in onderstaande tabel.

	Bomen in hoofd- en wijkgroenstructuren en beschermde bomen	**Bomen buiten de structuren**
Wens	Bomen zo oud mogelijk laten worden. Visitekaartje van de gemeente (zowel het groen als de verharding)	Bomen worden doorgaans bij een reconstructie vervangen, dus omlooptijd is relatief kort.
Insteek keuzematrixen	Bomen behouden	Zorgvuldig kiezen is belangrijk. Kwaliteit openbare ruimte en kosten(beheersing) zijn belangrijk. Kan betekenen dat bomen soms worden verwijderd om problemen structureel op te lossen.
Investering	Zelfs civiele constructies t.b.v. behoud bomen met bijbehorende investeringen verantwoord	Afwegen of bomen deze investering waard zijn.
Groeiplaatsverbetering	Bij elke maatregel ook groeiplaatsverbetering toepassen	In principe geen groeiplaatsverbetering

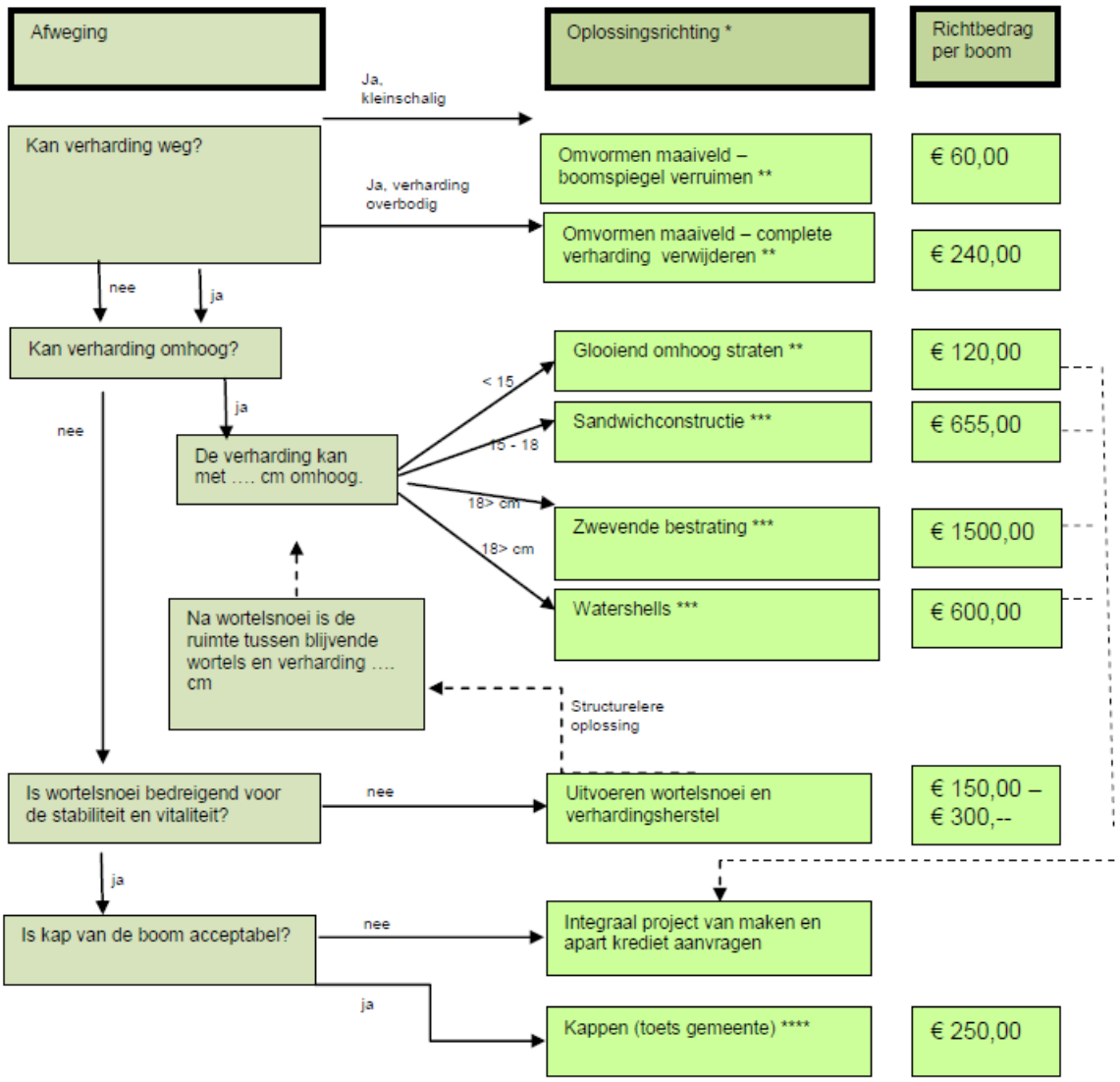
Structureel oplossen in plaats van structureel blijven betalen
De gemeente gaat meer structurele oplossingen inzetten om de jaarlijkse kosten voor verhardingsherstel omlaag te brengen. De huidige methode is immers vooral gestoeld op het (moeten) herhalen van dezelfde maatregel. Structurele oplossingen vergen wel eenmalige maatregelen die hoge investeringen vergen. Deze zullen zich terugverdienen doordat geen periodiek duur verhardingsherstel nodig is.
Zorgvuldig verwijderen
De gemeente erkent dat het vaak onoverkomelijk is om boomwortels te verwijderen om verharding veilig en netjes te houden. Dat verwijderen van boomwortels gebeurt op een zorgvuldige manier om bomen niet meer te schaden dan

strikt noodzakelijk is. De gemeente erkent immers ook dat elke boomschade leidt tot verminderde conditie, verhoogde onveiligheid en daarmee verhoogde beheerkosten. Dat vergt enige aanpassing in de wijze waarop de wortelkap nu plaatsvindt.

Hardheidsclausule

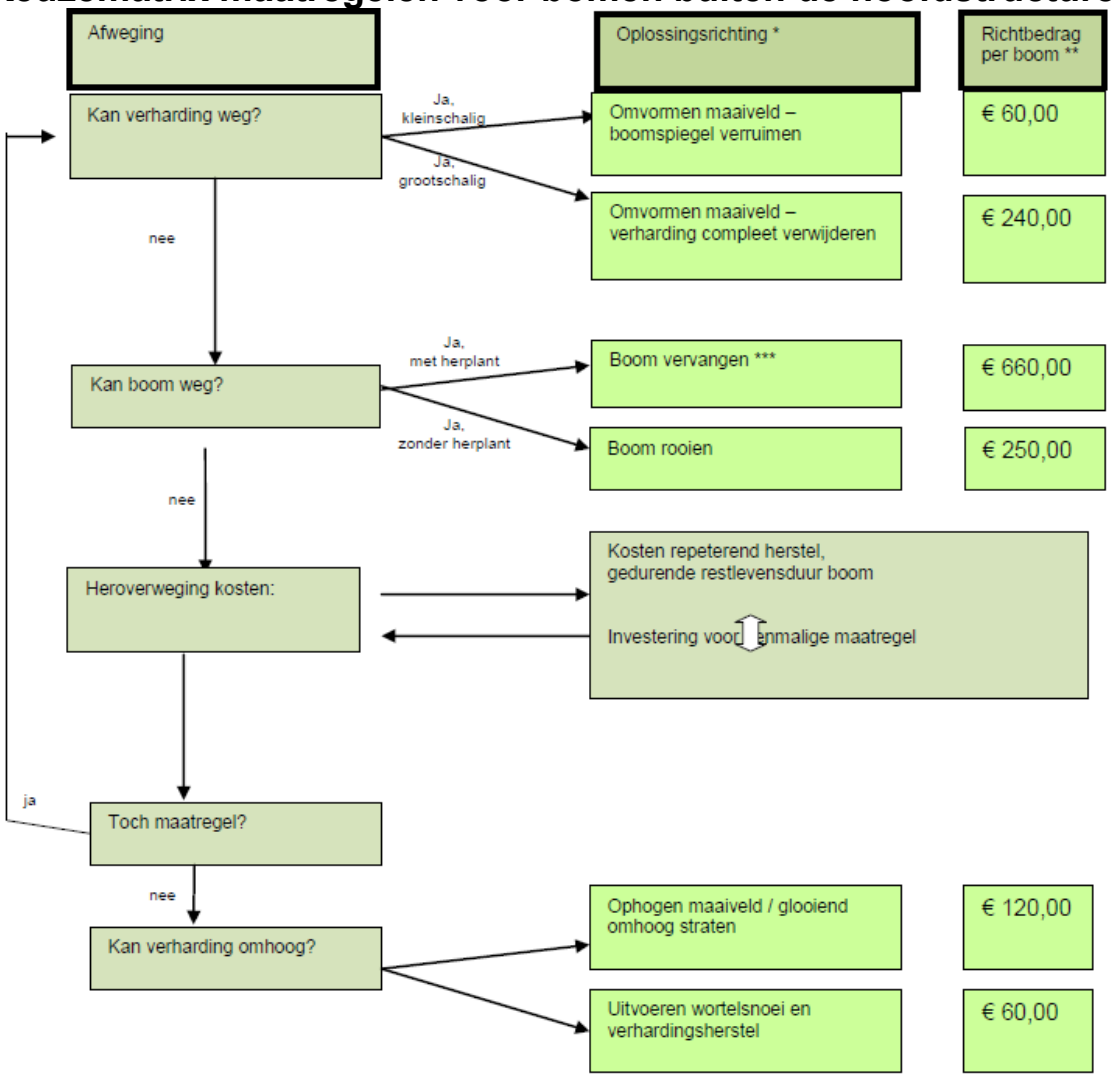
Met deze toetsingskaders beoogt de gemeente Meierijstad eenduidig te kunnen handelen bij overlastvraagstukken die te maken hebben met groen en bomen. Achterliggend doel is (de schijn van) willekeur te voorkomen. In uitzonderlijke gevallen kan de gemeente afwijken van de kaders. Dit kan alleen als of de situatie van de aanvrager of de fysieke situatie zelf bijzonder te noemen is.

keuzematrix maatregelen in de hoofdgroen- en wijkstructuren

* Bij beschermde bomen, waaronder de hoofd- en wijkgroenstructuur worden maatregelen zo veel mogelijk gecombineerd met verbetering van de groeiplaats. Dit omdat in de hoofdstructuur de wens bestaat bomen tot volle wasdom uit te laten groeien en zo oud mogelijk te laten worden. Verbetering van de groeiplaats bestaat doorgaans uit het vervangen of verbeteren van het bodemsubstraat.
** Uitgaande van 15 m^2 per boom exclusief opbreken huidige inrichting
*** Exclusief verwijderen bestaande inrichting
**** Uitgaande van een boom van 30 cm diameter en boomplaats dichtstraten

Keuzematrix maatregelen voor bomen buiten de hoofdstructuren

* Bij bomen in de woonwijken zijn de maatregelen beperkt tot bovenstaande acties. Groeiplaatsverbetering wordt hier zelden toegepast. Vergeleken met de structuren hebben deze bomen een relatief korte omlooptijd. Daarmee zou groeiplaatsverbetering verhoudingsgewijs een dure ingreep zijn met een beperkt rendement.
** Uitgaande van 15 m^2 per boom
*** Herplant gebeurt alleen als dit technisch mogelijk is in de juiste omstandigheden. Zie het kwaliteitshandboek. De kosten zijn inclusief vervangen cunetzand door bomenzand.